

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v ČR
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jitka Trávníčková**
Osobní číslo: **E18139**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a celníky**
Téma práce: **Vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v ČR**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu v ČR. Student se zaměří na problematiku nezaměstnanosti a kriminality vybraných skupin v rámci ČR a na jejich vývoj. Následně bude provedena analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu ve vybraném kraji.

Osnova:

- Charakteristika kriminality.
- Definice, příčiny a důsledky nezaměstnanosti.
- Problematika nezaměstnanosti a kriminality v ČR.
- Analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu ve vybraném kraji.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

BROŽOVÁ, Dagmar. Kapitoly z ekonomie trhů práce. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1880-0.
GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.
MAREŠOVÁ, Alena, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminalita mládeže v podmínkách současné české společnosti. 5., aktualizované vydání. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-483-0.
ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. Nezaměstnanost. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4282-3.
ZOUBKOVÁ, Ivana, Marcela MOULISOVÁ a Zdeněk BOLELOUCKÝ. Kriminologie a prevence kriminality. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Armex, 2004. ISBN 80-867-9505-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Viktor Prokop, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

L.S.

---

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.
děkan

---

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji:

Práci s názvem Vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v ČR jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30.04.2021

Jitka Trávníčková v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Ing. Viktoru Prokopovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, cenné rady, čas a připomínky, především za celkovou ochotu při vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, která mě podporovala a vytvářela příznivé podmínky při celém studiu.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá analýzou vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu v Kraji Vysočina. Součástí této práce je teoretické definování kriminality a nezaměstnanosti. Dále se věnuje vývoji kriminality a nezaměstnanosti v České republice a v jejích jednotlivých krajích. V neposlední řadě se zaměřuje na vývoj nezaměstnanosti a kriminality mladých lidí v České republice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Kriminalita, nezaměstnanosti, mladí lidé, Kraj Vysočina, vývoj, analýza

TITLE

The impact of unemployment on crime in the Czech Republic

ANNOTATION

This bachelor thesis pursues analysis of the influence of unemployment on crime in the Vysočina Region. Part of this work is a theoretical definition of crime and unemployment. It also deals with the development of crime and unemployment in Czechia and in its individual regions. Lastly it focuses on the development of unemployment and criminality of young people in Czechia.

KEYWORDS

Crime, unemployment, young people, Vysočina Region, development, analysis

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 KRIMINALITA.....	12
1.1 Defínice kriminality.....	12
1.1.2 Klasifikace kriminality.....	13
1.2 Ukazatelé hodnocení kriminality.....	15
1.2.1 Stav a úroveň kriminality.....	15
1.2.2 Struktura a dynamika kriminality.....	16
1.3 Trestný čin.....	17
1.3.1 Aktéři trestného činu.....	18
1.4 Kriminalita mládeže	19
1.4.1 Příčiny kriminality mládeže	20
1.4.2 Prevence kriminality a její jednotlivé druhy.....	20
2 NEZAMĚSTNANOST	22
2.1 Vymezení základních pojmů nezaměstnanosti.....	22
2.2 Měření nezaměstnanosti	23
2.3 Typy nezaměstnanosti	25
2.5 Problematika nezaměstnanosti mladistvých.....	27
3 VÝVOJ KRIMINALITY A NEZAMĚSTNANOSTI V ČR.....	29
3.1 Vývoj kriminality v České republice.....	29
3.1.1 Vývoj kriminality mladých lidí v České republice	32
3.2 Vývoj nezaměstnanosti v České republice.....	35
3.2.1 Vývoj nezaměstnanosti mladých lidí v České republice.....	38
4 ANALÝZA VLIVU NEZAMĚSTNANOSTI NA KRIMINALITU V KRAJI VYSOČINA.....	40
4.1 Charakteristika Kraje Vysočina.....	40
4.2 Vývoj kriminality v Kraji Vysočina.....	41
4.2.1 Vývoj kriminality mladých lidí v Kraji Vysočina.....	44
4.3 Vývoj nezaměstnanosti v Kraji Vysočina	45
4.3.1 Vývoj nezaměstnanosti mladých lidí v Kraji Vysočina.....	46
4.4 Vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v Kraji Vysočina.....	47
4.4.1 Analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu u mladých lidí v Kraji Vysočina	50
POUŽITÁ LITERATURA	52

SEZNAM PŘÍLOH.....	56
PŘÍLOHA A – Vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020	57

SEZNAM ILUSTRACÍ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázek 1: Model vzájemného vztahu zjevné, latentní a skutečné kriminality.....	14
Obrázek 2: Rozložení okresů v Kraji Vysočina.....	41
Tabulka 1: Vývoj počtu registrovaných trestných činů v krajích ČR mezi lety 2010-2020...	31
Tabulka 2: Vývoj indexu kriminality v jednotlivých krajích České republiky za sledované období 2010-2020.....	32
Tabulka 3: Vývoj kriminality mladých lidí v jednotlivých krajích ČR za období 2010-2020	34
Tabulka 4: Vývoj míry ekonomické aktivity osob ve věku 15 a více let (%) v České republice za sledované období 2010-2020	36
Tabulka 5: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích České republiky za sledované období 2010-2020.....	37
Tabulka 6: Vývoj specifické míry nezaměstnanosti v České republice za období 2010-2020	38
Tabulka 7: Vývoj počtu obyvatel v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020.....	40
Tabulka 8: Vývoj celkové kriminality v Kraji Vysočina v letech 2010 až 2020.....	42
Tabulka 9: Vývoj počtu trestných činů v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020.....	43
Tabulka 10: Vývoj indexu kriminality v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020.....	43
Tabulka 11: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020.....	46
Tabulka 12: Shrnutí výsledků korelační analýzy za sledované období 2010-2020.....	49
Graf 1: Vývoj registrované a objasněné kriminality v ČR za sledované období 2010-2020 ...	29
Graf 2: Vývoj indexu kriminality v České republice za sledované období 2010-2020.....	30
Graf 3: Vývoj kriminality mladých lidí a nezletilých osob v České republice za sledované období 2010-2020.....	33
Graf 4: Porovnání průměrného počtu trestných činů mladých lidí v jednotlivých krajích ČR s průměrným celkovým počtem trestných činů mladých lidí v ČR za období 2010-2020.....	34
Graf 5: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v České republice za období 2010-2020.....	36
Graf 6: Vývoj specifické míry nezaměstnanosti vybraných věkových skupin v České republice za sledované období 2010-2020	39
Graf 7: Vývoj kriminality mladých lidí a nezletilých osob v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020.....	44
Graf 8: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v Kraji Vysočina v letech 2010-2020.....	45
Graf 9: Vývoj specifické míry nezaměstnanosti mladých lidí v Kraji Vysočina v letech 2010-2020	46
Graf 10: Vztah mezi registrovanou kriminalitou a obecnou mírou nezaměstnanosti v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020	48
Graf 11: Vztah mezi registrovanou a obecnou mírou nezaměstnanosti v okrese Žďár nad Sázavou za sledované období 2010-2020.....	48
Graf 12: Vztah mezi registrovanou a obecnou mírou nezaměstnanosti v okrese Jihlava za sledované období 2010-2020.....	49
Graf 13: Vztah mezi registrovanou kriminalitou a specifickou mírou nezaměstnanosti mladých lidí v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020.....	50

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
PČR	Policie České republiky
Sb.	Sbírka zákonů
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil

ÚVOD

Kriminalita a nezaměstnanost jsou pokládány za jedny z důležitých sociálních patologických jevů, jenž mohou přinášet negativní vliv na jedince, ale i na celou společnost. Problematikou nezaměstnanosti a kriminality se zabývá řada odborníků a je velmi často i prezentována ve sdělovacích prostředcích. V dnešní době je řešení této problematiky stále aktuální, především z důvodu její závažnosti.

Cílem bakalářské práce je analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu v České republice. Dále zaměření se na problematiku nezaměstnanosti a kriminality vybraných skupin v rámci České republiky a na jejich vývoj. Především tedy na skupinu mladých lidí. Dílčím cílem je provedení analýzy vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu v Kraji Vysočina.

Bakalářská práce je strukturována celkem do čtyř kapitol. První dvě kapitole vymezují základní pojmy, které s danou problematikou úzce souvisí. První kapitola se zabývá charakteristikou kriminality a jejím definováním a klasifikováním. Následně se zaměřuje na vymezení ukazatelů hodnocení kriminality. Další částí této kapitoly je vymezení právní úpravy trestného činu a jejich aktérů. V neposlední řadě se věnuje kriminalitě mládeže a její příčina a prevenci proti ní. Druhá kapitola se zaměřuje na definování nezaměstnanosti a souvisejících základních pojmů. V této kapitole je také popsána základní metoda měření míry nezaměstnanosti v České republice. Dále jsou zde vymezeny druhy nezaměstnanosti. V neposlední řadě se tato kapitola zabývá problematikou nezaměstnanosti mladých lidí.

Ve třetí kapitole je popsán vývoj kriminality a nezaměstnanosti v České republice a za sledované období 2010 až 2020. Součástí této kapitoly je vývoj kriminality a nezaměstnanosti v jednotlivých krajích České republiky. V neposlední řadě se také zaměřuje na vývoj nezaměstnanosti a kriminality mladých lidí. V poslední kapitole je analyzován vliv nezaměstnanosti na kriminalitu u celého obyvatelstva, ale i u mladých lidí v Kraji Vysočina. Pro tuto analýzu je využit korelační koeficient, který porovnává vzájemný vztah mezi počtem registrovaných trestných činů a mírou nezaměstnanosti. Závěr bakalářské práce se zabývá potvrzením nebo vyvrácením vztahu nezaměstnanosti jako možné příčiny kriminality. Pro zjištění tohoto vztahu je využita korelační analýza.

1 KRIMINALITA

V první kapitole se zabýváme teoretickým vymezením charakteristiky kriminality. Kapitola tedy nastiňuje, jak na kriminalitu nahlížet, jak ji chápat, členit, hodnotit a definovat. Je zde také i vymezena základní právní úprava týkající se kriminality. V neposlední řadě dochází zde k nastínění problematiky kriminality mládeže, její příčiny a prevence.

1.1 Definice kriminality

Je odvozeno od latinského názvu „crimen“, což v překladu znamená zločin. Kriminalita neboli zločinnost je označováno za sociálně-patologický jev, který je součástí lidského života společnosti odedávna. Společně historickým vývojem kriminality se vytváří i její jevové formy. Kriminalita způsobuje materiální a nemateriální škody, a to nejen společnosti, ale i státu (Novotný a Zapletal, 2008; Firstová, 2014; Gřivna, 2019).

Pohled na pojetí kriminality, jejího obsahu i rozsahu je u mnohých autorů odlišný. Je definována za pomoci dvou základních hledisek, díky kterým dochází k dvojitmu pojetí kriminality (Novotný a Zapletal 2008):

- legální (juristické) pojetí,
- sociologické pojetí.

Z hlediska legálního pojetí kriminalita vychází z trestního práva. Lze ji tak definovat jako způsob chování porušující právní normy společnosti neboli souhrn trestných činů spáchaných na konkrétním území v daném čase. Jedná se o užší definici, posuzující pouze ty činy, které jsou upraveny trestním právem (Novotný a Zapletal, 2008; Gřivna, 2019).

Naopak sociologické pojetí je širší, a tedy i méně přesné. Na kriminalitu nahlíží nezávisle na trestním právem, a proto i z něho nevychází. Toto pojetí v sobě zahrnuje sociálně patologické jevy, jež mohou být značně škodlivé pro společnost. Skutková podstata jevů nemusí být nezbytně definována trestním právem, avšak s trestnou činností blízce souvisí a často mají jeden shodný charakter příčiny trestného činu. Sociálně patologické jevy jsou v současnosti velice aktuální, a to nejen u kriminality dospělých, ale především u kriminality mládeže. Jedná se o alkoholismus, zneužívání omamných a psychotropních látek, prostituci, extremismus neboli použití násilí, záškoláctví, útěk z domova a další. Pro přesnou kvalifikaci kriminality je proto nezbytné setrvat u legálního pojetí kriminality, které je však vhodné alespoň do určité míry korigovat za pomoci sociologického pohledu (Novotný a Zapletal, 2008; Firstová, 2014; Gřivna, 2019).

Kriminologie je vědní disciplína, která se zabývá kriminalitou, studiem o kriminalitě a její problematikou. Slovo kriminologie a její význam, vznikl spojením dvou výrazů z latinsko-řeckého původu. Jedná se o latinské slovo „crimen“, které v překladu znamená zločin, a o řecké „logos“, neboli v překladu nauka či vědění. Díky tomuto sloučení lze doslovně vymezit slovo kriminologie jako věda o kriminalitě neboli zločinnosti. Avšak z širšího pojetí se jedná o vědu, zabývající se kriminalitou. Dále získáváním znalostí o jevové formě kriminality, jejími pachateli a oběti. V neposlední řadě se věnuje kontrole kriminality, výkonu trestu, jeho účinkování. Jejím základním úkolem je získávání a poskytování objektivních poznatků o kriminalitě, jejích příčinách a metodách prevence. Výsledky tohoto poznání slouží především zákonodárným, justičním a dalším orgánům sociální kontroly (Zoubková a Moulisová, 2004; Tomášek, 2019; Grivna, 2019).

1.1.2 Klasifikace kriminality

Kriminalita je rozlišována na základě několika odlišných hledisek. Může být členěna nejen podle času, prostoru, struktury, ale také dle míry. Kromě těchto členění lze kriminalitu rozlišovat z pohledu na věk a pohlaví pachatele, či dle opakovanosti spáchání trestného činu (Kuchta a Válková, 2005).

Dle Novotného a Zapletala (2008) lze kriminalitu rozlišovat podle vztahu k možnosti jejího poznání do třech skupin:

- zjevnou (registrovanou) kriminalitu – o které lze získat informace především z oficiálních statistických údajů,
- skrytou (latentní neboli neregistrovanou) kriminalitu – jsou trestné činy o kterých se orgány trestného řízení, prokuratura a soudy z různých důvodů nedověděly, a proto je ani nemohly zaevidovat v oficiálních statistikách,
- skutečnou (celkovou) – do které je řazena jak skrytá, tak zjevná kriminalita (Novotná a Zapletal, 2008; Svatoš, 2012).

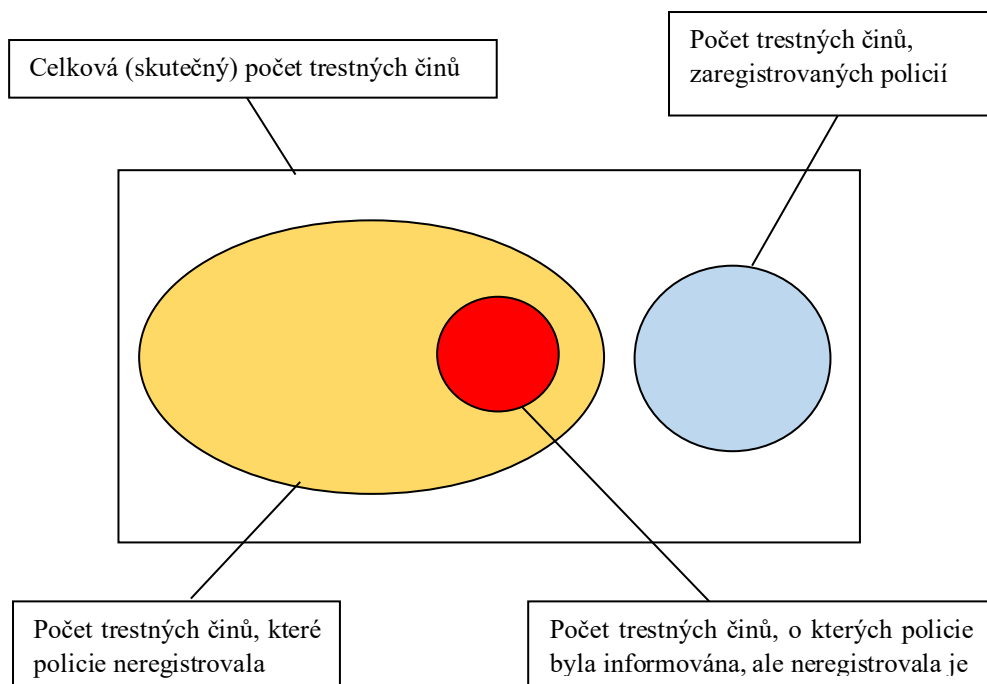
S problematikou skryté kriminality dle Novotného a Zapletala (2008) souvisí také:

- černá čísla,
- šedá čísla.

Za černá čísla jsou považovány ty trestné činy, o kterých se instituce trestného řízení nedozvěděly. Tato čísla jsou považována za přirozenou latenci. Naopak může vznikat i umělá

latence. V tomto případě se jedná o trestné činy, o nichž se orgány činné v trestném řízení dozvěděly, ale z jakési příčiny je neevidovaly či zatajily. Avšak za šedá čísla jsou stanoveny ty trestné činy, o kterých se orgány dozvěděly, ale nezdařilo se jim pachatele odhalit. (Novotný a Zapletal, 2008; Svatoš, 2012).

Důležité je do této problematiky zařadit míru latence čili jaký úsek skryté kriminality nevyjde napovrch, a tudíž není evidován. Tuto míru ovlivňuje účinnost formální i neformální kontroly, dále tolerance poškozených, úroveň právního vědění občanů a v neposlední řadě i obtížnost odhalování. Míra latence se u dílčích trestných činů výrazně liší, zejména v závislosti na míře jejich závažnosti. U závažnějších trestných činů například vraždy, lze zaznamenat nižší míru letence. Naopak vysoká latence je typická pro trestné činy, ke kterým dochází v rodinách, jedná se například o domácí násilí. Dále se vyskytuje u trestných činů, ze kterých mají prospěch obě zúčastněné strany. Pro tyto trestné činy je nejvíce typické úplatkářství. Latentní kriminalitu lze stanovovat pomocí dotazování se informátorů či obětí trestných činů, ale také popřípadě i zkoumání výpovědí samotných pachatelů. V praxi je vhodné využívat kombinaci těchto metod, z důvodu jejich nedokonalosti (Kaiser, 1994; Novotný, Zapletal, 2008; Svatoš, 2012; Tomášek, 2019). Vzájemný vztah mezi zjevnou, latentní a skutečnou kriminalitou je ilustrován na obrázku číslo 1.

Obrázek 1: Model vzájemného vztahu zjevné, latentní a skutečné kriminality

Zdroj: upraveno dle Svatoš (2012)

1.2 Ukazatelé hodnocení kriminality

Jedná se o ukazatele, které napomáhají při zkoumání, ale i hodnocení či porovnávání měnící se kriminality. Jedná se tedy především o základ pro hodnocení kriminality v České republice, za které je považován nejen stav, úroveň neboli intenzita kriminality, dále i její struktura a dynamika. Nezbytnou součástí jsou také jednotlivé statistiky kriminality, díky kterým však získáváme pouze informace o dříve zmiňované zjevné kriminalitě (Novotný a Zapletal, 2008).

1.2.1 Stav a úroveň kriminality

Stav kriminality, lze stanovit z oficiálních statistických údajů. Jedná se tedy o základní kvantitativní charakteristiku kriminality. Kriminalitu lze znázornit za pomoci absolutních čísel či indexů. Za pomoci absolutních čísel je znázorněn stav neboli celkový rozsah kriminality, jenž může být zkreslující a velmi proměnlivý. Stav kriminality je stanoven počtem registrovaných trestných činů, které jsou spáchané na daném území, například území státu, a to za dané kalendářní období tedy například za rok. Stav je tedy dán přepočtem obyvatel na vymezeném území (Novotný a Zapletal 2008; Svatoš, 2012).

Naopak pomocí indexů neboli koeficientů je vyjádřena úroveň či intenzita kriminality ve vztahu k počtu obyvatel na stanoveném území. Nejčastěji tento index je vyjadřován na 10 000 nebo 100 000 obyvatel. Intenzita kriminality tedy oproti stavu vyjadřuje zatížení obyvatelstva kriminalitou na vymezeném území. Index kriminality je zkreslen údajem o obyvatelích. To znamená, že údaj o obyvatelích dosazovaný do vzorce se neshoduje se skutečným počtem obyvatel na daném území v daný čas. Index zahrnuje i oběti nebo pachatele, kterými se mohou stát ciziny a na daném území se tak nachází dočasně například turisté. Naopak neobsahují trestné činy spáchané mimo stanovené území, a to právě vykonané obyvateli, žijící ve sledovaném území (Novotný a Zapletal 2008; Svatoš, 2012; Gřivna, 2014; Tomášek, 2019).

Index kriminality (1) je znázorňován zlomkem, kde v čitateli se nachází počet trestných činů a ve jmenovateli počet obyvatel na posuzovaném území, který se násobí nejčastěji číslem 100 000, případně 10 000. Dle Gřivny (2014) lze index kriminalit vyjádřit dvěma způsoby, za pomoci čistého či hrubého indexu. Čistý index zahrnuje do počtu obyvatel pouze osoby starší 15 let, naopak hrubý index zahrnuje všechny obyvatele tedy i osoby, které nejsou trestně odpovědné z důvodu jejich věku (Novotný a Zapletal 2008; Gřivna, 2014).

$$\text{Index kriminality} = \frac{\text{počet trestných činů}}{\text{počet obyvatel na daném území}} * 100\,000 \quad (1)$$

1.2.2 Struktura a dynamika kriminality

Struktura je dalším důležitým ukazatelem popisu kriminality. Jedná se o kvalitativní charakteristiku kriminality. Struktura kriminality je stanovena dle velkého množství charakteristik. Vybrané znaky se mohou dotýkat nejen povahy trestných činů, ale také vlastností osoby oběti či pachatele. Jedná se tedy o strukturu osobnosti pachatele nebo oběti, znázorňována ve statistikách za pomoci sociodemografických charakteristik. Strukturu lze také členit například dle geografického a časového hlediska. Struktura kriminality je rozlišována dle (Kuchta a Válková, 2005; Novotný a Zapletal 2008; Svatoš, 2012; Gřivna, 2014):

- pohledu na osobu pachatele či oběti – dělení trestných činů podle věku, pohlaví, dosaženého vzdělání a socioprofesionálního postavení pachatele, jedná se tedy o sociodemografické charakteristiky, dále také lze trestné činy členit dle kriminální minulosti pachatele neboli opakovanosti spáchání trestného činu, zda se jedná o prvopachatele či naopak o recidivistu, čili osobu dopouštějící se opětovného spáchání trestného činu stejné povahy,
- geografického časového hlediska – jedná se o prostorové členění trestných činů spáchaných v rámci území dané obce, kraje, regionů, okresů či státu, popřípadě na území Evropské unie, dle časového hlediska se rozdělují trestné činy ročně, čtvrtletně či měsíčně,
- takticko-strategické klasifikace – rozdělení trestné činnosti dle druhů, často je používána v policejních kriminálních statistikách, tato klasifikace se odlišuje od justiční klasifikace, která uplatňuje rozdělení trestné činnosti dle hlav a paragrafů zvláštní části trestního zákoníku, jednotlivé části členění se tak neshodují s jednotlivými paragrafy zvláštní části trestního zákona. Trestné činy jsou členěny dle takticko-strategické klasifikace následovně na celkovou kriminalitu, vraždy, násilnou kriminalitu, mravnostní kriminalitu, krádeže vloupáním a krádeže prosté, majetkovou kriminalitu, ostatní kriminalitu, obecnou kriminalitu, zbývající kriminalitu, hospodářskou kriminalitu a vojenské a protiústavní činy (Policie ČR, 2020).

Pomocí struktury kriminality lze získat ucelenější a podrobnější obraz o jednotlivých trestných činech. Jednotlivá hlediska této struktury nejsou nijak omezeny. Lze je proto libovolně kombinovat. Může tak docházet k získání výsledku například o majetkové trestné činnosti spáchané na území daného kraje (Novotný, Zapletal 2008; Svatoš, 2012; Gřivna, 2014).

Dalším základem pro hodnocení kriminality je dynamika kriminality. Dynamika kriminality je vyjádřením změny kriminality v určitém časovém období. Pohlíží na kriminalitu jako na proces, na který působí řada vlivů a v různém čase. Tento proces se zpravidla vyvíjí. Sledování dynamiky kriminality je zásadní především pro předvídání budoucího vývoje kriminality. V rámci dynamiky kriminality se někteří autoři zaměřují na pojmy tendence kriminality a trend kriminality. Tyto pojmy slouží po označení výsledného poznatku analýzy dynamiky. Tendence kriminality vyjadřuje směr vývoje kriminality. Jeho výsledky mohou být klesající, rostoucí či neměnná neboli stagnující. Naproti tomu trend kriminality je označován pro rychlost změn v kriminalitě (Kaiser, 1994; Novotný a Zapletal, 2004; Svatoš, 2012).

1.3 Trestný čin

Dále je třeba pro účely této práce definovat pojem trestný čin, jakožto základní složka kriminality. Trestný čin je podle §13 trestního zákoníku definován jako protiprávní čin, který tento zákon označuje za trestný, a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, pokud však trestní zákon výslovně nestanoví, že postačí zavinění z nedbalosti. Je důležité rozlišovat, zda došlo k úmyslnému zavinění či naopak k zavinění z nedbalosti (zákon č. 40/2009 Sb.).

Úmyslné zavinění je vymezeno v §15 trestního zákoníku, kde trestný čin je spáchán úmyslně, zdali pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit chráněný zájem právě tímto zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může toto porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí a byl s tím srozuměn. Naopak zavinění z nedbalosti je definováno dle §16 trestního zákoníku. Kdy trestný čin je spáchán z nedbalosti, pakliže pachatel věděl, že může způsobem vymezeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem. I přesto bez příslušných důvodů spoléhal, že takovéto porušení nebo ohrožení nezpůsobí. V případě hrubého zavinění se jedná o trestný čin spáchán, pokud přístup pachatele k požadavku patřičné opatrnosti vypovídá o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestným zákoníkem (zákon č. 40/2009 Sb.).

Ve vztahu k způsobu zavinění dochází podle trestního zákoníku §14 rozdělení trestných činů na (zákon č. 40/2009 Sb.):

- přečiny – jsou nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž je trestním zákonem stanoveno trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let,
- zločiny – jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny, zvláště závažnými zločiny jsou pak úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Samostatnou kategorií tvoří přestupky, které jsou definovány dle paragrafu §5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Přestupek je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v tomto zákoně výslovně stanoven a vykazuje znaky vymezené zákonem, nejde-li však o trestný čin (zákon č. 40/2009 Sb.; zákon č. 250/2016 Sb.).

1.3.1 Aktéři trestného činu

Jedinci, kteří naplňují svým jednáním skutkovou podstatu trestného činu. Touto terminologií se zabývají především §22 až §24 trestního zákoníku, ve kterých jsou tyto pojmy také definovány (zákon č. 40/2009 Sb.), jedná se tedy o:

- pachatele – je ten, kdo svým jednáním naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu, nebo se o takovou trestnou činnost pokoušel nebo ji připravoval, jedná se také o osobu, která k provedení činu použila jinou osobu, která není trestně odpovědná ať už z důvodu nedostatku věku, nepřičetnosti, omylu nebo proto, že tato osoba jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost,
- spolupachatele – jedná se o něm v případě, že trestný čin byl spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, každá z nich odpovídá, jako by trestný čin spáchala sama,
- účastníka trestného činu nebo pouze jeho pokusu – organizátor je osoba, která spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil, návodce je ten, kdo úmyslně vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin odstranění překážek, vylákáním poškozeného na místo činu, hlídání při činu a další (zákon č. 40/2009 Sb.).

Do této problematiky lze zařadit oběť za niž je považována každá osoba, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu. Tento termín vymezuje §23, odstavec 2 v zákoně o obětech trestných činů, kde obětí se rozumí fyzická osoba, jenž byla nebo měla být trestným činem

ublížena na zdraví, způsobena majetková či nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel za pomoci trestného činu obohatil. Za oběť jsou taktéž označeni pozůstalé osoby po oběti, která byla trestným činem způsobena smrt, tedy jedná se o příbuzné v pokolení přímém (zákon č. 45/2013 Sb.).

1.4 Kriminalita mládeže

Specifickou částí kriminality je kriminalita mládeže. Jestliže pod kriminalitou lze rozumět souhrn jednání společensky nebezpečných, které jsou označeny právní úpravou jako trestné činy, pak u mládeže vzhledem k její věkové struktuře, biologickým a psychickým zvláštnostem přistupujeme ještě k dalšímu členění. Této problematice mládeže se věnuje taktéž řada vědních disciplín jako je sociologie, pedagogika, společenské vědy a právní vědy. Ty vstupují v případě, že mládež přesahuje právní normy a dopouští se tak delikventní činnosti. V rámci řešení kriminality mládeže je proto nezbytné stanovení hranice trestněprávní odpovědnosti, avšak dochází k problematice vymezení věkové kategorie mládeže. Z hlediska přístupu jednotlivých vědních disciplín je mládež definována odlišně. Dle kriminologie pojem mládež v sobě zahrnuje pojmosloví, užívané především v trestně právních kodexech. Jedná se o pojmy dítě, dítě do 15 let věku, mladiství a mladý dospělý (Novotný a Zapletal, 2008; Firstová, 2014; Marešová, 2018).

Nejdůležitější je však vymezení právní neboli definování zákonem, které je označováno za všeobecně právní předpis, jimž se lidé musí řídit. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) definuje mládež jako děti a mladiství. V paragrafu 2 tohoto zákona je označeno dítě mladší patnácti let, které v době spáchání činu jinak trestného nedosáhlo patnáctý rok věku. Dítě mladší patnácti let dle §89 zákona o soudnictví ve věcech mládeže, není trestně odpovědné. Dopustí-li se však jinak trestného činu, udělí mu soud pro mládež opatření, která jsou potřebná k jeho nápravě. Mladistvým se rozumí podle §2 v zákoně č. 218/2003 Sb., jakožto osoba, která v době spáchání provinění dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku. Pojem provinění je definován v §6 zákonu o soudnictví ve věcech mládež, jako trestný čin spáchaný mladistvým. Tento zákon taktéž vymezuje odpovědnost mladistvého v §5. Kde se rozumí, že mladiství není trestně odpovědný za čin v případě, že v době spáchání činu nedosáhl rozumové a mravní vyspělosti, aby díky tomu mohl rozpoznat jeho protiprávnost či ovládat své jednání (zákon č. 218/2003 Sb.).

Do kriminality mládeže se zahrnuje i dětská prekriminalita a kriminalita mladých dospělých. Názvu prekriminalita se používá pro činy jinak trestné, kterých se dopustili osoby před dosažením trestní odpovědnosti, tedy dovršení 15 let. Naproti tomu, kriminalita mladých dospělých je vymezena věkovou kategorií osob v rozmezí 18 až 21 let, taktéž označovány jako osoby blízké k věku mladistvému. Vůči takovéto osobě lze za stanovených podmínek jednat dle speciální právní úpravy pro mladistvé, zejména v oblasti sankcí. Avšak dochází zde k problematice vymezení věkového rozsahu, z důvodu odlišného psychického a sociálního zrání jednotlivce. Někteří odborníci proto navyšují tuto věkovou kategorii osob od 18 až do 24 let (Novotný a Zapletal, 2008; Firstová, 2014; Marešová, 2018).

1.4.1 Příčiny kriminality mládeže

Zásadním pro stanovení příčin a podmínek kriminality mládeže jsou zejména zvláštnosti ve vývoji mladého jedince a prostředí, ve kterém se vyskytuje. Z hlediska důležitosti je na první místo řazena rodina a škola. Tato dvě prostředí jsou prvními socializačními a výchovnými činiteli, které na jedince působí v průběhu jeho vývoje. Na základě toho si tak mladá osoba učí novým návykům, pravidlům a získává vědomosti a dovednosti pro budoucí život. Vytváří si také přístup k ostatním lidem, vlastní systém hodnot a celkově se zařazuje do společnosti (Matoušek a Matoušková, 2011; Tomášek, 2019).

Do faktorů, jenž se podílí na vzniku kriminality dále řadíme i vliv společnosti a vrstevníků. Tento vliv lze charakterizovat jako působení dospělých osob a vrstevníků z okolí mladistvého prostřednictvím svého chování. Za další faktory počátku kriminality jsou také označeny, dědičné dispozice, upozorňování na násilí prostřednictvím médií celkový, chudoba, nezaměstnanost, různé druhy závislostí, špatné příklady chování ze stran politiků, celkový pokles morálky společnosti, nedostatečný počet policistů, ale také i příliš benevolentní zákony (Matoušek a Matoušková, 2011; Moravcová a kol., 2015; Tomášek, 2019)

1.4.2 Prevence kriminality a její jednotlivé druhy

Pojem prevence pramení z latinského slova „*praeventus*“, v překladu zákrok předem. Tento pojem je taktéž označován pro předcházení a zabránění nějaké věci či činnosti. Prevencí v užším slova smyslu se rozumí jako prevence jednotlivých negativních jevů. V případě této práce se jedná o kriminalitu mládeže. Prevence kriminality zahrnuje v sobě veškeré aktivity zaměřující se na předcházení páchání kriminality. Tyto aktivity jsou vytvářené státními, veřejnoprávními a soukromoprávními subjekty. Jedná se o opatření, jejichž cílem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality. Patří sem sociální prevence, situační prevence

i prevence viktimmnosti a pomoc obětem trestného činu (Veselá, 2003; Zoubková a Moulisová, 2004)

Sociální prevence tvoří aktivity zaměřené na osobu pachatele a transformaci nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za hlavní příčiny páchaní trestné činnosti neboli kriminality. Jedná se o opatření orientovaná na rodinu, vzdělání, výchovu a opatření zdravotní. Situační prevence se snaží odstraňovat příležitosti a podmínky, které směřují pachatele k páchaní trestné činnosti. V případě prevence viktimmnosti a pomoci obětem trestného činu se jedná o soubor opatření zaměřených na bezpečné chování (Zoubková a Moulisová, 2004; Matoušek a Matoušková, 2011; Ministerstvo vnitra ČR, 2020).

Dle Matouška a Matouškové (2011) lze dělit prevenci na:

- primární prevenci – zaměřuje se na předcházení delikventního jednání u celé populace, především na aktivity výchovné, vzdělávací, volnočasové a poradenské s cílem dopadu na celou společnost, specifická pozornost zaměřuje především na děti a mládež, zejména na jejich pozitivní ovlivňování,
- sekundární prevenci – věnuje se ohroženým osobám a skupinám, u nichž se objevily projevy nebo sklony k nebezpečnému chování, jedná se především o specializovanou sociální péči v oblasti sociálně patologických jevů, mezi které patří drogová či alkoholová závislost, záškoláctví, vandalismus, gamblerství, dlouhodobá nezaměstnanost a další,
- terciální prevenci – zakládá se na nápravě a resocializaci osob, které jsou již kriminalitou narušené, pomáhá rizikovým jedincům například prostřednictvím poradenství, ať už sociální či rodinné, rekvalifikací, podporou při získání bydlení a podobně (Veselá, 2003; Zoubková a Moulisová, 2004; Ministerstvo vnitra, 2020).

Jak již bylo poznamenáno viz výše, že do faktorů, jenž se podílí na vzniku kriminality mládeže řadíme nezaměstnanost a problémy s tím spojené. Jedná se tedy o jeden z předmětů zkoumání této práce, jakože i viz výše zmíněná kriminalita. Proto následující kapitola se zaměřuje na problematiku nezaměstnanosti, její obecné definování, ale také i na charakteristiku nezaměstnanosti mládeže.

2 NEZAMĚŠTNANOST

Nadcházející kapitola se zabývá teoretickým definováním nezaměstnanosti. V této kapitole jsou vymezeny základní pojmy nezaměstnanosti a uvedeny základní metody měření míry nezaměstnanosti v České republice. Dále jsou zde charakterizovány typy nezaměstnanosti a její důsledky. Konečná část této kapitoly nastiňuje problematiku nezaměstnanosti mládeže a její příčiny.

2.1 Vymezení základních pojmů nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je jedním z makroekonomických problémů, s kterým se potýká i dnešní moderní společnost. V současné době je označována obdobně jako v minulosti za jeden z nejzávažnějších problémů tržní ekonomiky a hospodářství, avšak nemá jednoduché řešení. Samotný pojem nezaměstnanost lze taktéž vnímat jako společenský problém, ale i jako důsledek nerovnovážného vztahu na trhu práce. Z toho tedy vyplívá, že nezaměstnanost vzniká tak, že na trhu práce dochází k převisu nabídky pracovní síly nad poptávkou po pracovní síle, v tomto případě je proto nezaměstnanost vnímána jako problém ekonomický. Nezaměstnanost bývá spojována i s negativními jevy, především s poklesem životní úrovně, který úzce souvisí s poklesem příjmů. Dále také s výskytem sociálně patologických jevů, například zvýšení výskytu kriminality a další. Tyto důvody, ale i výše nezaměstnanosti negativně ovlivňují jednak život jedince, rodiny, ale i celou společnost a její politiku (Brožová, 2003; Klíma, 2006; Holman, 2011; Šmajsová Buchtová a kol., 2013).

S touto problematikou úzce souvisí význam práce pro člověka. Práce je vyznačovaná za jednu z důležitých podmínek vážené existence člověka. Pro některé jedince je práce nejen zdrojem osobního důchodu a vytváření statků a služeb, nýbrž i smysluplnou činností naplňující kus jejich života i jejich osobního času. Zároveň člověk prostřednictvím práce získává nové vztahy a kontakty. V konkrétní činnosti, ke které je vyžadována určitá úroveň znalostí, schopností a dovedností, je navíc rozvíjena osobní identita. Pro většinu lidí představuje ztráta zaměstnání nepříjemnou událost, ve které se musejí potýkat se starostmi a nežádoucími zkušenostmi. Znamená to tedy i poklesem životní úrovně jedince a ekonomická nejistota do budoucna. Někteří jedinci vnímají vyřazení z pracovního procesu jako zpochybnění vlastních schopností a dovedností uplatnit se v obtížných společenských vztazích, a být tak plnohodnotným členem společnosti. Avšak většina lidí se snaží se ztrátou zaměstnání vyrovnat I přes mnohá negativa je nezaměstnanost považována za nedílnou součást fungujícího trhu práce (Brožová, 2003; Šmajsová Buchtová a kol., 2013).

Dle Klímy (2006) pro definování nezaměstnanosti je nezbytné rozčlenění obyvatelstva z pohledu trhu práce na ekonomicky neaktivní a ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Do těchto kategorií v České republice se řadí osoby, které dosáhli věku 15 let. Za ekonomicky neaktivní obyvatelstvo jsou označovani lidé, kteří nejsou zaměstnaní, ale ani práci aktivně nehledají. Nesplňují tedy podmínky ekonomicky aktivních obyvatel. Jedná se například o studenty, starobní důchodce, osoby dlouhodobě nemocné nebo invalidé a ženy či muže v domácnosti. Naproti tomu ekonomicky aktivní obyvatelstvo neboli pracovní síla je formována dvěma skupinami obyvatel (Brožová, 2018):

- nezaměstnanými,
- zaměstnanými.

Nezaměstnanými jsou osoby, které jsou schopny pracovat, mají pro to odpovídající věk, tedy dosažení 15 let a jsou způsobilé po zdravotní i osobní stránce. I přesto nemají placené zaměstnání anebo nejsou sebezaměstnaní. Avšak aktivně práci hledají sami nebo za pomoci úřadu práce. Dále se jedná o osoby, které jsou ochotni a připraveni do určité doby do práce nastoupit, například do 2 týdnů. Do této skupiny patří také lidé, kteří byly z práce uvolněni a čekají na pokyn k návratu do práce, nebo čekají na nástup na nové pracovní místo. Naproti tomu zaměstnanými jsou osoby patnáctileté a starší, kteří vykonávají jakékoliv placené zaměstnání či sebezaměstnání. Do této kategorie jsou zařazovány osoby, které jsou dočasně v práci nepřítomní, ale s formální vazbou k zaměstnání. Jedná se tedy o osoby nemocné či osoby na mateřské dovolené (Mareš, 1994; Brožová, 2003; Klíma, 2006; Brožová 2012).

2.2 Měření nezaměstnanosti

Hodnota nezaměstnanosti je pravidelně měřena a společně s několika dalšími ukazateli tak informuje o situaci na trhu práce. Avšak nikdy není zaměstnanost na trhu práce nulová, a to z mnoha důvodů. Například lidé hledají nové zaměstnání, stěhují se, opouštějí trh práce a zase opět do něj vstupují. Proto tedy lidé potřebují určité časové období, aby našli novou pracovní pozici, po které zůstávají v nezaměstnanosti. Nezaměstnanost lze vyjádřit pomocí absolutního čísla neboli konkrétního čísla, které má omezenou vypovídací schopnost, protože se těžko porovnává. Nebo naopak lze vyjádřit v procentech. Pro vyjádření nezaměstnanosti v procentech slouží míra nezaměstnanosti za pomoci, které nezaměstnanost i měříme. Míra nezaměstnanosti (2) vyjadřuje procentuální podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Je to podíl nezaměstnaných ku všem osobám schopným pracovat, tedy zaměstnaným i nezaměstnaným (Klíma, 2006; Brožová, 2018).

K výpočtu míry nezaměstnanosti se používá obecný vzorec (Brožová, 2018):

$$u = \frac{U}{(L + U)} * 100 \quad (2)$$

kde u ..... je míra nezaměstnanosti vyjádřena v %,

U ..... je počet nezaměstnaných,

L ..... je počet zaměstnaných.

Rozdíl mezi odlišnými mírami nezaměstnanosti spočívá především v použité metodice určení čitatele a jmenovatele, ale i v přesnosti zdrojů dat a časové srovnatelnosti obou údajů. Protože metodika má velký vliv na hodnoty vypočítané míry nezaměstnanosti, je tedy důležité rozlišovat, o jaký ukazatel se jedná. Dle Klímy (2006) lze využít tyto metodiky:

- obecná míra nezaměstnanosti,
- míra registrované nezaměstnanosti.

V těchto případech se pro výpočet využívá stejný vzorec, ale s použitím jiných dat. Obecná míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle, vyjádřena v procentech. Obecná míra nezaměstnanosti je používána Českým statistickým úřadem (dále jen ČSÚ) a Statistickým úřadem evropské unie (dále jen Eurostat). Tento ukazatel se počítá z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), které se provádí čtvrtletně v náhodně vybraných domácnostech. Rozsah šetření a obsah ukazatele plně odpovídají definici mezinárodní organizace práce. Obecná míra nezaměstnanosti je využívána především pro mezinárodní porovnání mezi státy. Míra registrované nezaměstnanosti vyjadřuje procentuální podíl registrovaných nezaměstnaných ku všem obyvatelům práceschopným s ohledem na věk. Tuto metodiku využívá Ministerstvo práce a sociálních věcí. Tyto ukazatele však byly platné pouze do roku 2012 (Klíma, 2006; ČSÚ, 2021).

Od ledna 2013 se MPSV a ČSÚ dohodli na stejné metodice výpočtu pod názvem podíl nezaměstnaných osob. Je vyjádřením podílu všech dosažitelných uchazečů ve věku od 15 až do 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Oproti dříve používané metodice tedy míře registrované nezaměstnanosti se nový výpočet zásadně liší ve jmenovateli. Kde se místo pracovních sil nachází obyvatelstvo České republiky ve věkovém rozmezí 15 až 64 let. Tento ukazatel se zaměřuje tedy pouze na aktivní část obyvatelstva. Jedná se o jednotný ukazatel pro všechny složky územního členění státu, jenž se dá jednodušeji interpretovat. Díky této nové

metodice dochází k hodnocení a porovnání politiky zaměstnanosti v rámci ČR. Pro tuto změnu předcházelo mnoho důvodů. Například záměna a interpretace obou ukazatelů míry nezaměstnanosti. Chybné a nedostatečné údaje o zaměstnání v rámci okresů. Hlavním důvodem však byla kombinace údajů z různých zdrojů (MPSV, 2020).

2.3 Typy nezaměstnanosti

Jsou rozdílné typy nezaměstnanosti, které se odlišují příčinami a také svými následky. Lidé mohou ztratit své zaměstnání vlastní vinou nebo naopak díky špatné ekonomické situaci. Někteří jedinci dokážou zaměstnání získat do pár dní, měsíců či roku, jiný však nenajdou práci nikdy. Vyskytují se také i osoby, které nepracují dobrovolně. Existuje proto několik kritérií, podle kterých lze dělit druhy nezaměstnanosti. Lze tedy odlišovat tři základní typy nezaměstnanosti dle příčiny na (Holman, 2011):

- frikční nezaměstnanost,
- strukturální nezaměstnanost,
- cyklická nezaměstnanost.

Frikční neboli dočasná nezaměstnanost, nastává díky nepřetržitému pohybu osob mezi regiony a pracovními místy, je zejména ovlivněna průběhem životního cyklu. Frikční nezaměstnanost lze charakterizovat situací kdy, někteří lidé odešli z původního zaměstnání a po určitý čas si hledají nové pracovní místo, stávají se tedy z toho důvodu dočasně nezaměstnanými. Délka frikční nezaměstnanosti tak závisí na rychlosti a efektivnosti, s kterou pracovník zaplňuje volná pracovní místa, zpravidla se odhaduje průměrně na 3 měsíce. Velký podíl v této skupině tvoří mladí lidé. Frikční nezaměstnanost závisí tedy na konkrétní situaci na trhu práce, na informacích, dovednostech a schopnostech pracovníka a stejně tak i na podmínkách a požadavcích kladených zaměstnavatelem (Brožová, 2003; Samuelson a Nordhaus, 2010; Holman, 2011; Brožová, 2018).

Strukturální nezaměstnanost se vyvíjí v důsledku strukturálních změn v ekonomice, kdy se některé oblasti zmenšují a jiná se naopak zvětšují. Tato nezaměstnanost je označována za krátkodobou tedy s délkou trvání do 1 roku. Nastává vždy, když roste poptávka po novém typu práce a současně klesá poptávka po současné práci, zároveň se nabídka do té doby nepřizpůsobila. Mění se tedy i proto struktura na trhu práce. Zaměstnavatelé poptávají jiné povolání než ty, která jsou aktuálně na trhu práce dostupné. Důležitou roli v této oblasti hraje mobilita pracovníků, jejich vzdělanost a schopnost rekvalifikovat se. Této nezaměstnanosti

není možné nijak předejít, jelikož se vyskytuje ve všech ekonomikách. Jedná se tedy o přirozenou a nevyhnutelnou součást každé ekonomiky. Pokus o utlumování změn, spojených s tímto druhem nezaměstnanosti, by měl na ekonomiku horší dopad než samotná nezaměstnanost. Mohlo by dospět k zaostávání celé ekonomiky (Samuelson a Nordhaus, 2010; Holman, 2011; Brožová, 2018).

Cyklická nezaměstnanost vzniká, tehdy když poklesne celková poptávka po pracovní síle. Tato nezaměstnanost souvisí s hospodářskými cykly. V případě, kdy se ekonomika nachází ve fázi recese neboli ve fázi celkového hospodářského poklesu, míra nezaměstnanosti roste a snižuje se tedy proto o objem mezd. Na trhu práce z tohoto důvodu dochází k převisu nabídky práce. Naopak zdali se ekonomika nachází v růstové fázi, ve které dochází k růstu poptávky po výrobcích a službách, proto se tedy i zvyšuje počet nabízených pracovních míst neboli dochází k převisu poptávky práce a míra nezaměstnanosti se snižuje. Cyklická nezaměstnanost je označována za ekonomicky nebezpečnou. Průměrná doba trvání cyklické nezaměstnanosti závisí na délce jednotlivých fází hospodářského cyklu, většinou se jedná o 1 až 2 roky (Holman, 2011; Brožová, 2018).

Vymezené druhy nezaměstnanosti viz výše nejsou jediné. Nezaměstnanost se taktéž rozděluje na (Mareš, 1994):

- sezónní,
- skrytou.

Sezónní nezaměstnanost je řazena do cyklické nezaměstnanosti, kdy cyklická nezaměstnanost je pravidelná a spojená s přírodním cyklem. Hlavní charakteristikou této nezaměstnanosti je pravidelně se opakující dané období označované za sezónu. Nejvýstižnějším příkladem je zimní období v zemědělství, kdy v tomto ročním období není tak velké množství práce a lidé často musí hledat jiné pracovní uplatnění. Mezi odvětví, která jsou nejvíce ovlivňována touto nezaměstnaností, lze také řadit turismus nebo stavebnictví. Skrytá nezaměstnanost neboli skrytá pracovní síla. Jedná se o osoby nezaměstnané, které nehledají práci a ani se neevidují na úřadu práce. Jde tedy o jedince, kteří se vzdali hledání práce nejčastěji z důvodu mateřské dovolené, studia, předčasného odchodu do důchodu či práce v domácnosti, nebo si zaměstnání hledají pomocí jiných neformálních sítí či přímo u zaměstnavatele (Mareš, 1994; Holman, 2011).

Nezaměstnanost lze rozlišit i z časového hlediska (Holman, 2011) na:

- dlouhodobou
- krátkodobou.

Jedná se o důležitý ukazatel, jak dlouho nezaměstnanost u jednotlivce trvá. Délka krátkodobé nezaměstnanosti trvá většinou v rozpětí několika týdnů až měsíců. Tato nezaměstnanost nezpůsobuje lidem žádné závažné problémy. Oproti tomu, ale skutečným tedy závažným problémem je nezaměstnanost dlouhodobá, může způsobit jak sociální problémy, přivodit starosti jedinci a jeho rodině, ztrátu kvalifikace a sebeúcty. Dlouhodobá nezaměstnanost bývá definována různě, avšak zpravidla se jedná o nezaměstnanost trvající déle než jeden rok. Čím je delší doba nezaměstnanosti, tím větší negativní následky to má na celou společnost. Za příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti jsou označovány například dlouhotrvající hospodářská recese, vysoké podpory v nezaměstnanosti, odbory, neklesající mzdy a další. Dlouhodobá nezaměstnanost (Mareš, 1994; Brožová, 2003; Holman, 2011)

Nezaměstnanost lze také členit dle jiného kritéria. Je možné tedy rozlišovat, zdali pracovník je (Brožová, 2003):

- dobrovolně nezaměstnaný,
- nedobrovolně nezaměstnaný.

Dobrovolná nezaměstnanost vzniká tehdy, kdy nezaměstnaný intenzivně hledá práci, avšak za vyšší mzdu, než která je v aktuální čas za danou práci na trhu práce nabízena. Proto tedy nemohou novou práci nalézt. Výše a její délka závisí na alternativní příležitosti nezaměstnaných, mezi která jsou řazeny podpory v nezaměstnanosti. Naproti tomu však nedobrovolně nezaměstnaný je ten, který hledá práci a je ochoten pracovat za mzdu, která na trhu práce převažuje. Někteří jedinci jsou ochotni pracovat i za nižší mzdu, avšak práci i přes aktivní hledání nenaleznou. Dochází tedy na trhu práce k převisu nabídky práce nad poptávkou a po ní. Tento druh nezaměstnanosti dopadá především na osoby, které nemají možnost alternativního typu práce, či rekvalifikace. Nedobrovolná nezaměstnanost má horší důsledky na jedince než dobrovolná (Brožová, 2003; Holman, 2011; Brožová, 2018).

2.5 Problematika nezaměstnanosti mladistvých

Mezi nejrizikovější skupiny, které ovlivňuje dlouhodobá nezaměstnanost lze řadit, mladé lidi a absolventy škol. Z hlediska ekonomické aktivity je mládež označována za tu část populace, která vykazuje poměrně nejvyšší míru nezaměstnanosti. Právě u této skupiny lidí je tento jev nejrizikovější, a to z důvodu, že nemají ještě utvořené pracovní návyky. Nezakusili

tak pocit seberealizace v pracovním procesu a život bez pracovní činnosti jim mnohdy vyhovuje (Veselá, 2003).

Absolventi středních a vysokých škol, tedy osoby mladší 30 let. Tito jedinci jsou v konkurenci s ostatními uchazeči značně znevýhodněni tím, že nemají dostatek pracovních zkušeností a základních pracovních návyků. Scházejí jim také pracovní kontakty ulehčující orientaci na trhu práce. K nárustu nezaměstnanosti dochází z důvodu, že tato skupina se orientuje poměrně často na nepříliš kvalifikovaná místa v oblasti průmyslu a služeb. Tyto oblasti jsou charakteristické pro značnou míru obratu pracovní síly. U nezaměstnaných absolventů především vysokých škol vyčnívá do popředí hospodářské hledisko, protože velká řada z nich zakládá rodiny nebo už ve svých rodinách žijí. Proto nedostatečný příjem jednoho člena rodiny zasáhne více lidí (Mareš, 1994; Šmajsová Buchtová a kol., 2013).

S nezaměstnaností absolventů a mladistvých bez snahy získat zaměstnání, se objevují i vážné psychologické a výchovné problémy. Pokud však tyto mladé osoby včas nezískají potřebné pracovní návyky, nebudou proto poté způsobilé pracovat ani v dospělosti. Mladý jedinec v tomto případě často není samostatný a je závislý na rodičích a jejich příjmech. Nezaměstnanost v již tak nízkém věku může vážně ohrozit i rozvoj osobní identity jedince. Společnost by měla těmto mladým lidem, vstupujících na trh, nabídnout opakovaně různé rekvalifikace i jazykové kurzy. Díky této pomoci dochází k prodloužení období vzdělávání jedince a setrvání v cyklu střídání práce a volného času, avšak tento přístup přináší mnohá rizika. Kromě mladistvých a absolventů patří mezi další rizikové skupiny např. zdravotně postižení a starší lidé, ženy, lidé bez kvalifikace či etnické menšiny (Mareš, 1994; Šmajsová Buchtová a kol, 2013).

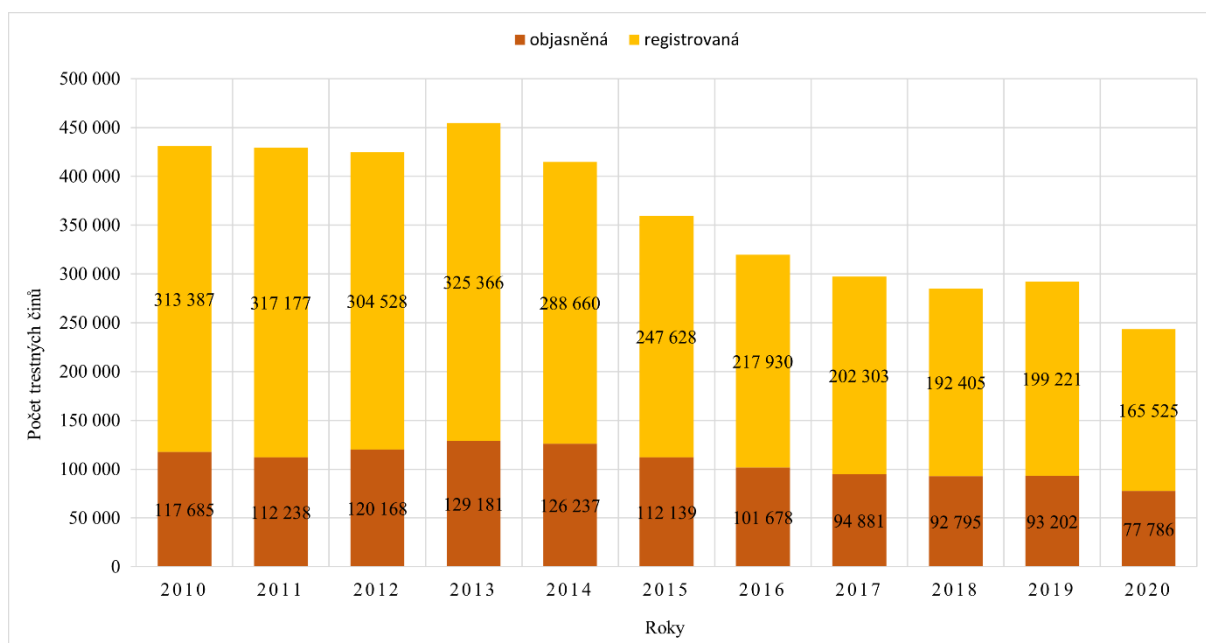
Mladí lidé často po ukončení studia si nedokážou najít zaměstnání, především z výše uvedených příčin. Z tohoto důvodu vniká těmto jedincům velké množství volného času, který nejčastěji promarní a dostávají se tak do finanční tísně. Mladí jedinci jsou proto více náchylní k páchání trestné činnosti. Další část práce se zabývá vývojem kriminality a nezaměstnanosti v České republice v průběhu několika let.

3 VÝVOJ KRIMINALITY A NEZAMĚŠTNANOSTI V ČR

V této kapitole je analyzován vývoj kriminality a nezaměstnanosti v České republice ve sledovaném období od roku 2010 až do roku 2020. Zaměřuje se jak na celkové obyvatelstvo, ale především na mladé lidi. Součástí této kapitoly jsou tabulky a grafy znázorňující vývoj míry nezaměstnanosti a kriminality v České republice a v jednotlivých krajích. Použitá data vycházejí především ze statistik Českého statistického úřadu a Policie ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí a popřípadě z Národního ústavu pro vzdělání.

3.1 Vývoj kriminality v České republice

V úvodu této podkapitoly je zobrazen vývoj celkové kriminality v České republice a jednotlivých krajů v průběhu sledovaného období. Je využito, jak absolutních hodnot tedy počet trestných činů, které slouží k zjištění velikosti kriminality, tak i indexu kriminality, jenž umožňuje vytvoření přesnějšího a ucelenějšího obrazu o míře kriminality na daném území.

Graf 1: Vývoj registrované a objasněné kriminality v ČR za sledované období 2010-2020

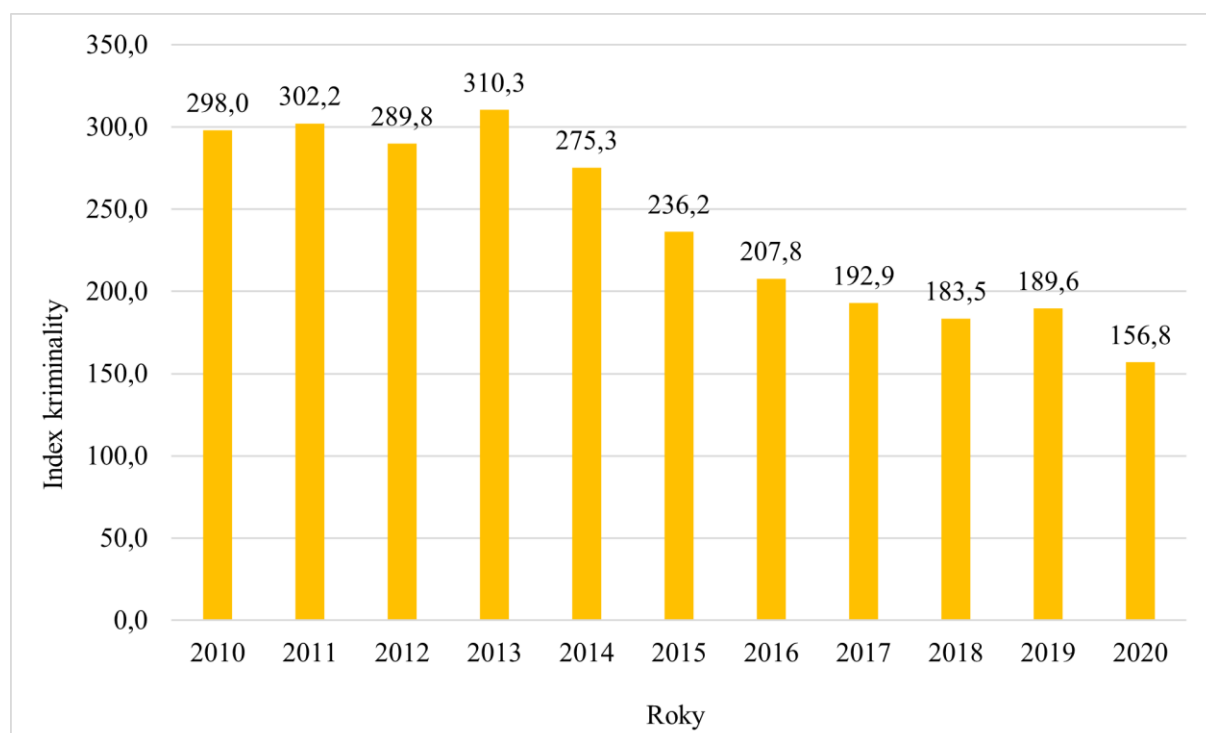
Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

V grafu 1 je znázorněn vývoj registrované a objasněné kriminality na území celé České republiky v letech 2010-2020. Lze tedy pozorovat, že zatímco počet registrovaných trestných činů klesá, jejich objasněnost naopak stoupá. V roce 2013, byl nejvyšší celkový počet trestných činů tedy 325 366. Důvodem tohoto nárůstu bylo vyhlášení lednové amnestie tehdejšími prezidentem České republiky Václavem Klausem (MVČR, 2021). V roce 2020 bylo registrováno nejméně trestných činů tedy 165 525. Nelze disponovat s jednoznačnou odpovědí,

do jaké míry měla nebo mohla mít epidemiologická situace v roce 2020 vliv na celkový pokles kriminality. Lze však usuzovat, že Covid-19 byl jedním z faktorů především zavedení vládní opatření proti koronaviru, která snížila mobilitu lidí (Policie ČR, 2021).

Objasněnost trestných činů v roce 2020 oproti roku 2010 se zvýšila o 9,4 %. V roce 2011 došlo celkem k 317 177 trestným činům a z tohoto počtu policisté objasnili 112 238 případů. Jedná se o nejnižší objasněnost za sledované období, která činila 35,4 %. Nejvyšší objasněnost dosáhla 48,2 % v roce 2018, kdy policisté z celkového počtu evidovaných osob 192 405 objasnili 92 795 trestných činů. V následujícím roce objasněnost klesla o 1,5 %, avšak v roce 2020 se opět zvýšila na 46,9 %. V roce 2020 bylo objasněno 77 786 trestných činů z celkového počtu 165 525 registrovaných trestných činů.

Přesnějším měřítkem pro porovnání vývoje kriminality je tzv. index kriminality. Tento index vyjadřuje míru kriminality, tedy počet trestných činů registrovaných na daném území přepočtený na 10 000 obyvatel. K tomuto přepočtu jsou využita data o počtu obyvatel k danému roku dle statistik Českého statistického úřadu.

Graf 2: Vývoj indexu kriminality v České republice za sledované období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

V grafu 2 je znázorněn vývoj indexu kriminality na území celé České republiky za sledované období od roku 2010 až do roku 2020. Index kriminality je přepočítán na 10 000

obyvatel. Lze vidět klesající tendenci. Index kriminality klesl z počátečních 298,0 na 156,8, tedy o 141, 2. Nejvyšší index kriminality byl v roce 2013 a dosahoval 310,3, naopak nejnižší míra kriminality, byla v roce 2020, která činila 156,8. K těmto rozdílům docházelo právě z důvodu uvedených již v předchozích odstavcích.

Tabulka 1: Vývoj počtu registrovaných trestných činů v krajích ČR mezi lety 2010-2020

Kraje	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hl. m. Praha	74 028	74 122	72 345	82 005	71 828	64 095	56 432	50 726	47 601	49 863	38 059
Jihočeský	15 298	14 820	14 005	15 020	14 683	12 595	10 816	9 662	8 861	9 229	7 947
Jihomoravský	29 312	29 933	29 533	29 811	27 109	23 828	21 599	20 086	19 562	19 757	16 985
Karlovarský	7 939	8 110	7 582	8 198	6 726	5 737	4 984	5 084	5 034	5 735	4 422
Královéhradecký	11 121	11 004	10 785	10 787	10 181	8 575	7 288	7 230	6 723	7 132	5 794
Liberecký	13 764	13 674	13 003	13 963	12 504	11 154	9 186	8 672	9 065	8 572	7 290
Moravskoslezský	39 721	42 474	40 623	42 853	37 233	30 364	26 528	24 781	23 465	23 885	19 635
Olomoucký	13 721	14 347	14 367	14 768	14 066	12 609	11 600	10 246	9 332	9 838	8 369
Pardubický	8 877	9 160	8 994	9 092	8 380	6 812	5 933	5 808	5 558	5 636	4 778
Plzeňský	13 843	13 752	12 822	13 713	11 991	10 512	9 679	9 727	9 923	10 324	8 996
Středočeský	38 217	37 654	35 612	37 350	31 118	25 442	22 124	20 424	19 210	20 428	18 091
Ústecký	29 438	30 287	27 427	29 848	25 927	21 061	18 377	17 531	16 560	17 099	14 872
Vysočina	8 678	8 613	8 543	8 761	8 107	6 880	5 986	5 459	5 312	5 538	4 835
Zlínský	9 430	9 227	8 887	9 197	8 807	7 964	7 398	6 867	6 199	6 185	5 452

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

V tabulce 1 je vyjádřen vývoj počtu registrovaných trestných činů v jednotlivých krajích České republiky v letech 2010 až 2020. Z těchto hodnot vyplývá, že nejvíce spáchaných trestných činů bylo evidováno za celé sledované období v Hlavním městě Praha a následuje Moravskoslezský kraj. V roce 2013 bylo v Hlavním městě Praha registrováno 82 005 trestných činů, jedná se o nejvyšší hodnotu ze všech 14 krajů České republiky za pozorované období. Naopak nejnižší počet evidovaných trestných činů byl v roce 2020 v Karlovarském kraji, tato hodnota činila 4 422 trestných činů. Mezi další kraje s nízkými počty registrovaných trestných činů patří Pardubický kraj a Kraj Vysočina. Z hodnot tabulky vyplývá, že kriminality za posledních deset let stále klesá.

Tabulka 2: Vývoj indexu kriminality v jednotlivých krajích České republiky za sledované období 2010-2020

Kraje	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hlavní město Praha	591,4	598,8	581,7	658,8	574,1	507,7	443,4	394,3	365,8	403,0	313,3
Jihočeský kraj	239,8	233,1	220,1	236,0	230,5	197,6	169,5	151,2	138,3	145,1	134,2
Jihomoravský kraj	254,3	257,0	253,0	255,1	231,6	203,0	183,5	170,2	165,1	169,7	145,3
Karlovarský kraj	258,1	267,2	250,7	272,4	224,3	192,2	167,6	171,7	170,5	188,3	146,4
Kraj Vysočina	168,6	168,2	167,0	171,6	158,9	135,0	117,6	107,3	104,4	108,1	92,3
Královéhradecký kraj	200,6	198,6	194,9	195,4	184,5	155,6	132,2	131,3	122,0	128,4	103,9
Liberecký kraj	313,2	312,1	296,5	318,5	284,9	253,9	208,7	196,7	206,3	195,4	165,9
Moravskoslezský kraj	159,7	156,5	151,1	156,8	150,3	136,2	126,6	117,8	106,4	193,3	150,4
Olomoucký kraj	213,8	224,6	225,2	231,9	221,1	198,5	182,9	161,8	147,5	153,9	136,4
Pardubický kraj	171,8	177,4	174,2	176,3	162,4	131,9	114,9	112,3	107,1	108,7	91,6
Plzeňský kraj	242,0	240,8	224,2	239,4	208,9	182,6	167,6	167,9	170,3	180,6	164,9
Středočeský kraj	304,0	295,0	276,9	288,0	237,7	192,6	165,9	151,8	141,2	160,8	147,5
Ústecký kraj	352,2	365,5	331,5	361,4	314,3	255,8	223,5	213,6	201,8	205,8	188,7
Zlínský kraj	319,1	344,6	330,7	350,1	305,3	249,9	218,9	205,2	194,8	104,9	92,5
Celková kriminalita	297,8	302,2	289,8	310,3	275,3	236,2	207,8	192,9	183,5	189,6	156,8

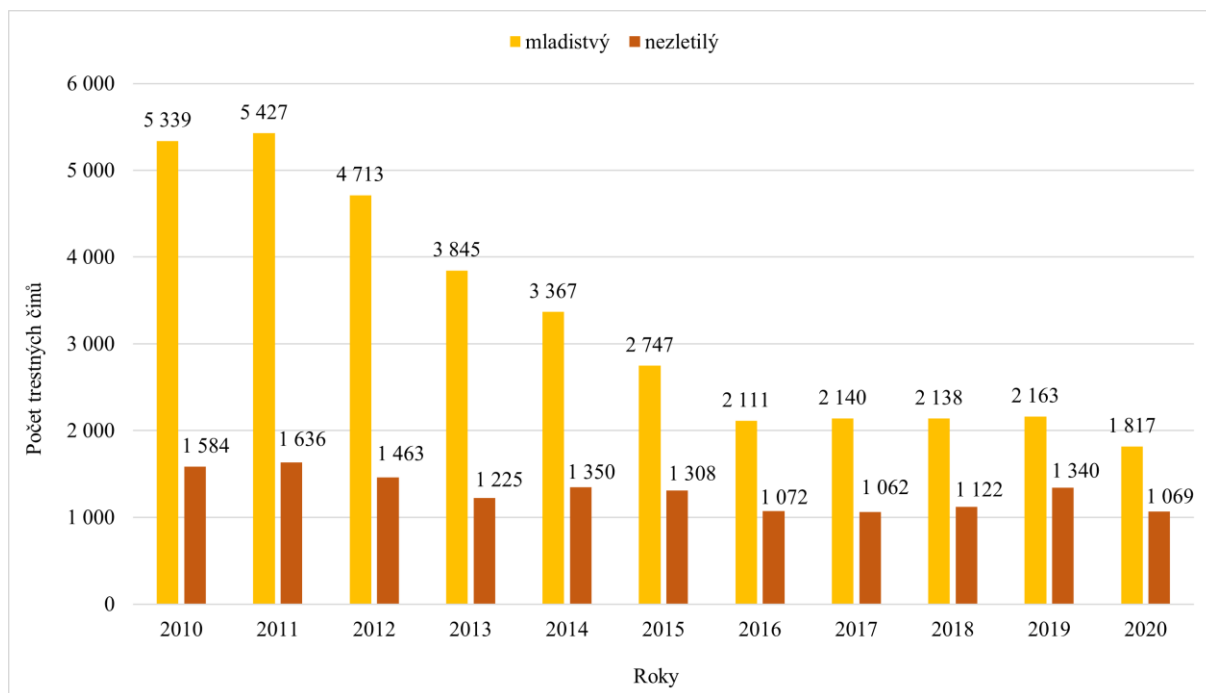
Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

V tabulce 2 je zobrazen index kriminality v jednotlivých krajích České republiky v letech 2010 až 2020. Index kriminality je přepočítán na 10 000 obyvatel. Nejvyšších hodnot indexu kriminality dosahoval kraj Hlavní město Praha a následně Ústecký kraj. Tyto kraje společně s Karlovarským, Libereckým a Moravskoslezským krajem jsou označovány dle indexů za nejnebezpečnější kraje České republiky. Mezi kraje s nejnižší mírou kriminality patří Pardubický kraj, Kraj Vysočina a Zlínský kraj, v těchto krajích kriminalita za posledních deset let stále klesá, díky čemuž patří k nejbezpečnějším krajům České republiky.

3.1.1 Vývoj kriminality mladých lidí v České republice

V následující části kapitoly je popsán vývoj kriminality mladých lidí a nezletilých osob v České republice za sledované období od roku 2010 až do roku 2020. Využity jsou absolutní hodnoty neboli počet trestných činů. Data pro analýzu vývoje kriminality jsou převzata a zpracována z veřejně dostupných statistik Policie ČR.

Graf 3: Vývoj kriminality mladých lidí a nezletilých osob v České republice za sledované období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

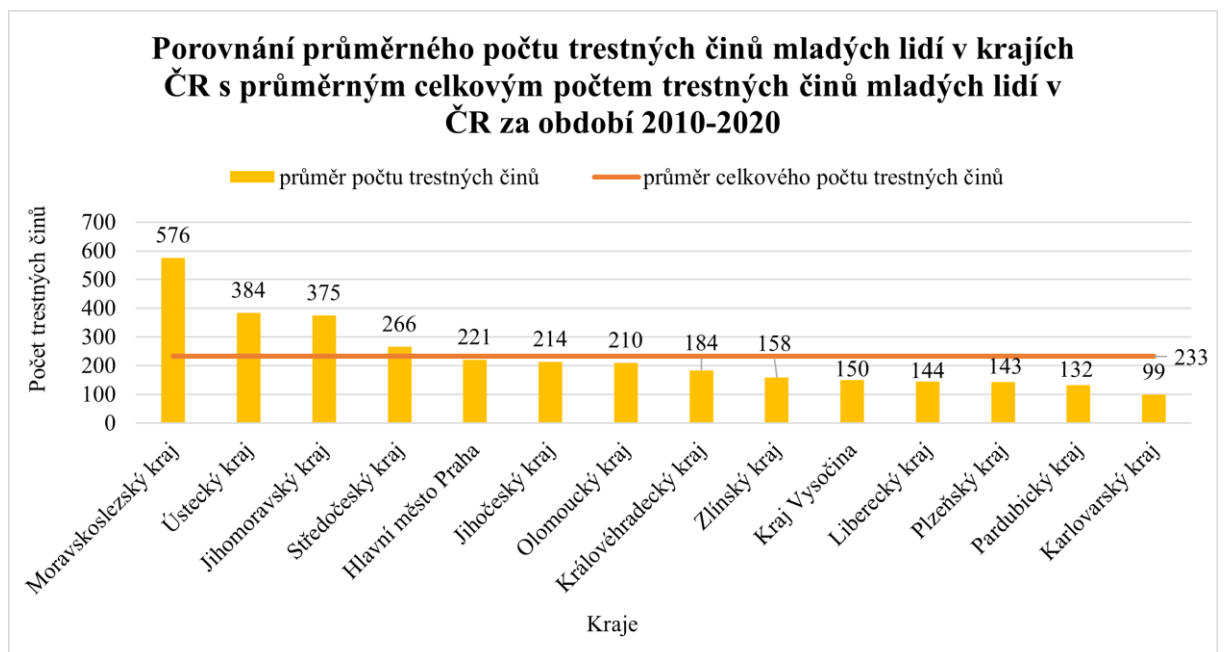
V grafu 3 je zobrazen vývoj počtu trestných činů mladých lidí a nezletilých osob v České republice v absolutních číslech. Lze tedy pozorovat, že počet trestných činů mladých lidí klesal pouze do roku 2015. V následujících letech docházelo k nepatrným výkyvům kriminality mladých lidí. Avšak v roce 2020 počet spáchaných trestných činů rapidně klesl na nejnižší hodnotu za posledních deset let. Naopak nejvyšší počet trestných činů spáchaných mladými lidmi byl zaznamenán v roce 2011. Dále je také z tohoto grafu patrné, že za sledované období dochází k nepatrným výkyvům počtu trestných činů spáchaných nezletilými osobami, nelze tedy proto označit tuto kriminalitu za klesající. Nejvyšší počet trestných činů spáchaných nezletilými osobami byl zaznamenán v roce 2011, naopak nejnižší počet trestných činů nezletilých osob byl v roce 2020. Z původních 5 339 trestných činů mladých lidí v roce 2010 spáchaných na celém území České republiky tento počet v roce 2020 dosáhl hodnoty 1 817, což je pokles zhruba o 65,9 %.

Kraje	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hlavní město Praha	270	344	353	271	253	240	165	124	163	151	101
Středočeský kraj	467	494	410	282	277	199	133	184	169	170	136
Jihočeský kraj	335	386	318	252	254	138	130	143	121	138	138
Plzeňský kraj	220	245	237	172	121	122	97	121	84	76	76
Ústecký kraj	659	641	541	422	365	278	276	296	268	262	221
Královéhradecký kraj	367	260	206	221	185	138	114	166	158	90	120
Jihomoravský kraj	564	584	612	449	421	336	222	218	210	303	201
Moravskoslezský kraj	995	967	735	722	582	522	364	321	395	389	345
Olomoucký kraj	359	361	232	188	203	179	151	150	163	181	140
Zlínský kraj	249	264	236	176	144	156	106	103	82	111	106
Kraj Vysočina	236	233	259	185	174	111	92	81	90	111	79
Pardubický kraj	171	197	220	177	131	109	113	97	109	57	70
Liberecký kraj	235	275	246	195	151	121	90	67	85	69	51
Karlovarský kraj	212	176	108	133	106	98	58	69	41	55	33
Celkem	5 339	5 427	4 713	3 845	3 367	2 747	2 111	2 140	2 138	2 163	1 817

Tabulka 3: Vývoj kriminality mladých lidí v jednotlivých krajích ČR za období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

V tabulce 3 je zaznamenán počet trestných činů spáchaných mladými lidmi v jednotlivých krajích České republiky v letech 2010 až 2020. Nejvíce trestných činů je zaznamenáno v Moravskoslezském kraji, a to v roce 2010. Naopak nejméně spáchaných trestných činů bylo v Karlovarském kraji v roce 2020, tento počet činil pouhých 33 trestných činů.

Graf 4: Porovnání průměrného počtu trestných činů mladých lidí v jednotlivých krajích ČR s průměrným celkovým počtem trestných činů mladých lidí v ČR za období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

V grafu 4 dochází k porovnání průměrného počtu trestných činů spáchaných mladými lidmi v jednotlivých krajích České republiky za sledované období 2010 až 2020. Kraje jsou uspořádány sestupně vůči celkovému průměru počtu trestných činů mladých lidí v celé České republice. Nejvyšší průměrný počet trestných činů mladých lidí za dané období byl zaznamenán Moravskoslezském kraji a následně v Ústeckém kraji, kde tyto hodnoty výrazně převyšují hodnoty ostatních krajů České republiky. Naopak nejnižší průměrná počet trestných činů spáchaných mladými lidmi byl v Karlovarském kraji. Nízký průměrný počet trestných činů mladých lidí byl zaznamenán i v kraji Vysočina, Libereckém, Plzeňském a Pardubickém.

Z porovnání průměrného počtu trestných činů spáchaných mladými lidmi i celým obyvatelstvem v jednotlivých krajích České republiky s průměrným celkovým počtem trestných činů mladých lidí a celého obyvatelstva na celém území České republiky za sledované období 2010 až 2020 vyplývá, že v obou případech patří k oblastem s největší mírou kriminality kraj Ústecký a Moravskoslezský, kde počty trestných činů dosahovaly nadprůměrných hodnot v rámci celé České republiky. Celková kriminalita obecně i celková kriminalita mladých lidí od roku 2010 až do roku 2020 má klesající tendenci, a to prakticky ve všech krajích České republiky.

3.2 Vývoj nezaměstnanosti v České republice

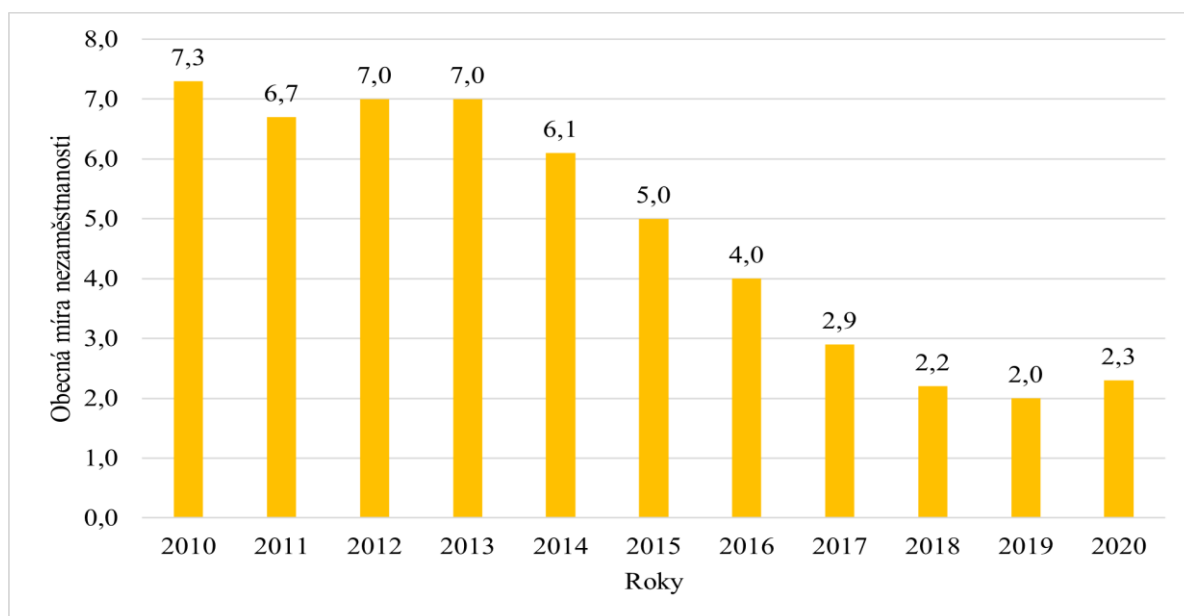
V následující části je analyzován vývoj nezaměstnanosti v České republice a v jednotlivých krajích České republiky za sledované období 2010 až 2020. K této analýze je využito několik vybraných ukazatelů, především obecná míra nezaměstnanosti, specifická míra nezaměstnanosti a míra ekonomické aktivity. Data pro analýzu vývoje nezaměstnanosti jsou převzata a zpracována z veřejně dostupných dat Českého statistického úřadu a Národního pedagogického institutu České republiky a statistik Ministerstva práce a sociálních věcí.

Tabulka 4: Vývoj míry ekonomické aktivity osob ve věku 15 a více let (%) v České republice za sledované období 2010-2020

Skupiny	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Muži	68	67,6	67,7	68,1	68,2	68	68,4	68,5	68,7	68,5	83,5
Ženy	49,3	49,5	50,0	50,9	50,9	51,3	51,9	52,3	52,8	52,6	69,6
Celková	58,4	58,3	58,6	59,3	59,3	59,4	59,9	60,2	60,6	60,4	75,1

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2021)

V tabulce 4 je zobrazen vývoj míry ekonomické aktivity osob ve věku 15 a více let v % v celé České republice za období od roku 2010 až 2020. Míra ekonomické aktivity lze charakterizovat jako podíl ekonomicky aktivních z celkového počtu obyvatel starších 15 let. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvořící pracovní sílu jsou osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané a nezaměstnané. Z tabulky je patrné, že dochází k celkovému nárůstu míry ekonomické aktivity. Lze taktéž pozorovat, že míra ekonomické aktivity se liší v závislosti na pohlaví. U žen je tato míra nižší než u mužů. Naproti tomu však ženy tvoří větší podíl nezaměstnaných. Nejvyšší hodnota celkové míry ekonomické aktivity byla zaznamenána v roce 2020 a činili 75,1 %, naopak nejnižší byla v roce 2011 a dosahovala 58,3 %. Z původní hodnoty 58,4 % v roce 2010 míra ekonomické aktivity v České republice

Graf 5: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v České republice za období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2021)

V grafu 5 je znázorněn vývoj obecné míry nezaměstnanosti v České republice za sledované období 2010 až 2020. Obecná míra nezaměstnanosti je vyjádřena podílem nezaměstnaných k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. Z grafu je patrné, že během sledovaného období docházelo k výkyvům obecné míry nezaměstnanosti. Mezi roky 2010 a 2011 obecná míra nezaměstnanosti klesla o 0,6 %. Od roku 2011 do roku 2013 obecná míra nezaměstnanosti naopak mírně vzrostla na 7,0 %. Od roku 2014 však opět došlo k výraznému poklesu obecné míry nezaměstnanosti, který trval až do konce sledovaného období. Nejnížší obecná míra nezaměstnanosti byla zaznamenána v roce 2019 a činila 2,0 % a naopak nejvyšší byla v roce 2010 a dosahovala 7,3 %. Celkově obecná míra nezaměstnanosti klesla na konci sledovaného období o 5,0 % ve srovnání s počátečním rokem.

Tabulka 5: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích České republiky za sledované období 2010-2020

Kraje	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hlavní město Praha	3,8	3,6	3,1	3,1	2,5	2,8	2,2	1,7	1,3	1,3	3,5
Středočeský kraj	5,2	5,1	4,6	5,2	5,1	3,5	3,1	2,1	2	1,3	3,5
Jihočeský kraj	5,3	5,5	5,7	5,2	5,9	4,0	2,8	2,2	1,4	1,8	3,2
Plzeňský kraj	5,9	5,2	4,8	5,2	5,1	3,8	3,4	1,9	1,5	1,3	3,4
Karlovarský kraj	10,8	8,5	10,5	10,2	9	6,7	5,4	3,3	2,9	4,2	5,4
Ústecký kraj	11,2	9,9	10,8	9,4	8,5	7,6	5,1	3,5	3,6	2,5	5,5
Liberecký kraj	7,0	7,2	9,3	8,3	6,5	5,5	4,4	3,7	1,9	1,8	4,1
Královéhradecký kraj	6,9	7,1	7,1	8,2	6,2	5,6	4,1	2,2	2,3	1,6	5,4
Pardubický kraj	7,2	5,6	7,7	8,4	6,4	4,6	3,7	2,7	1,7	1,6	2,9
Kraj Vysočina	6,9	6,4	6,4	6,7	5,6	4,7	3,2	2,7	1,7	1,4	3,3
Jihomoravský kraj	7,7	7,5	8,1	6,8	6,1	5,0	3,9	3,3	2,6	2,1	4,5
Olomoucký kraj	9,1	7,6	7,7	9,2	7,7	5,9	3,7	3,1	2,6	2,4	4,1
Zlínský kraj	8,5	7,6	7,4	6,8	6,1	4,7	4	3,6	1,8	2,0	3,2
Moravskoslezský kraj	10,2	9,3	9,5	9,9	8,6	8,1	6,9	4,7	3,7	3,7	5,6
Celková	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,0	4,0	2,9	2,2	2,0	2,3

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2021)

V tabulce 5 je zaznamenán vývoj obecné míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích České republiky v letech 2010 až 2020. Z této tabulky je patrné, že nejvyšší míra obecné nezaměstnanosti byla v roce 2010 v Ústeckém kraji a dosahovala 11,2 %. Naopak nejnižší hodnota obecné míry nezaměstnanosti byla zaznamenána v roce 2019 v Hlavním městě Praha, Středočeském kraji a Plzeňském kraji, která dosahovala 1,3 %.

3.2.1 Vývoj nezaměstnanosti mladých lidí v České republice

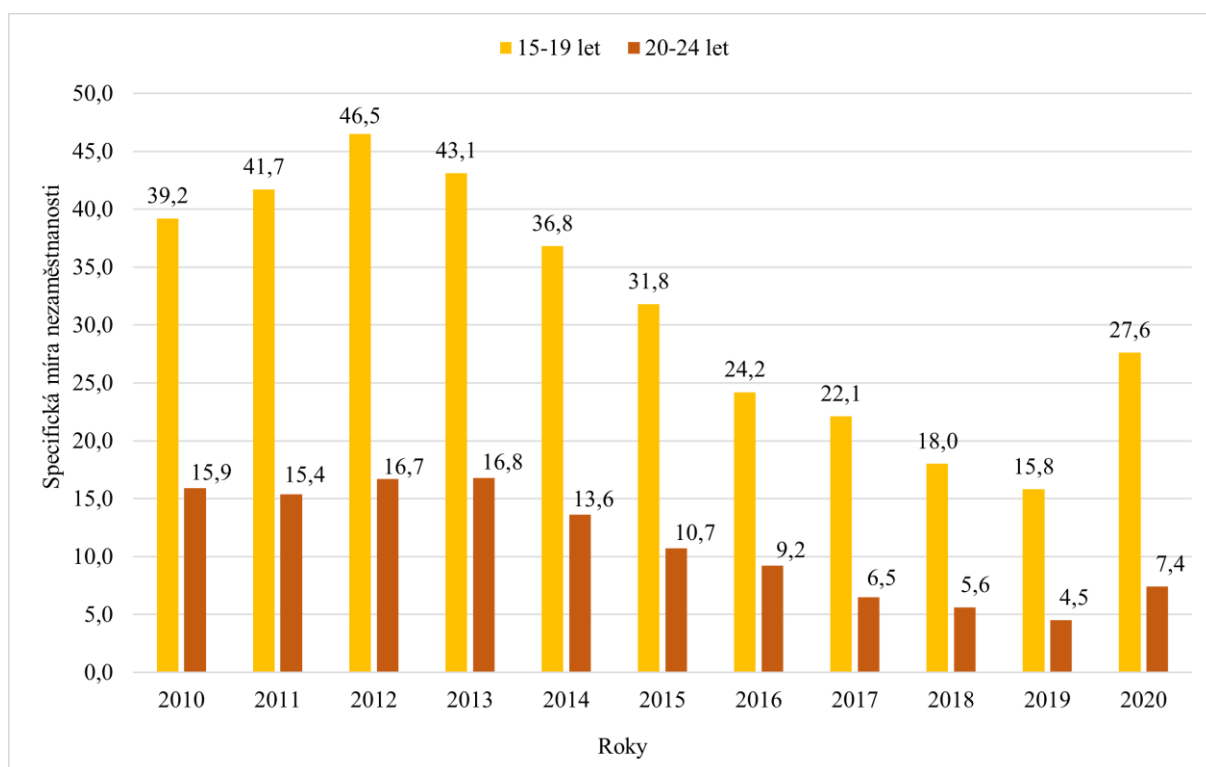
Vývoj nezaměstnanosti mladých lidí v České republice za sledované období od roku 2010 až do roku 2020 je popsán v následující části kapitoly. Pro tento vývoj je využita specifická míra nezaměstnanosti. Data pro analýzu vývoje nezaměstnanosti mladých jsou převzata a zpracována z veřejně dostupných statistik Českého statistického úřadu.

Tabulka 6: Vývoj specifické míry nezaměstnanosti v České republice za období 2010-2020

Věková skupina	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
15-19 let	39,2	41,7	46,5	43,1	36,8	31,8	24,2	22,1	18	15,8	27,6
20-24 let	15,9	15,4	16,7	16,8	13,6	10,7	9,2	6,5	5,6	4,5	7,4
Celková	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,0	4,0	2,9	2,2	2,0	2,3

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2021)

V tabulce 6 je zobrazen vývoj specifické míry nezaměstnanosti v České republice za sledované období 2010 až 2020 dle jednotlivých věkových skupin. Specifická míra nezaměstnanosti lze obecně charakterizovat jako podíl počtu určité skupiny nezaměstnaných na shodně vymezené pracovní síle vyjádřena v procentech. Skupina mladých lidí je rozdělena do dvou věkových skupin. Do první skupiny jsou řazeny osoby mezi 15 až 19 rokem a do druhé osoby mezi 20 až 24 rokem, tyto skupiny jsou označovány za velmi rizikové. Nejvyšší míru nezaměstnanosti u osob mezi 15 a 19 rokem byla zaznamenána v roce 2012, tato míra činila 46,5 %, naopak nejnižší míra nezaměstnanosti u této skupiny byla 4,5 % v roce 2019. U věkové skupiny 20 až 24 let dosáhla nejvyšší míra nezaměstnanosti 16,8 % v roce 2013 naopak nejnižší míra nezaměstnanosti byla zaznamenána u této věkové skupiny v roce 2019 jenž činila 4,5 %.

Graf 6: Vývoj specifické míry nezaměstnanosti vybraných věkových skupin v České republice za sledované období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2021)

V graf 6 je zobrazena specifická míra nezaměstnanosti věkové skupiny 15-19 let a 20-24 let v České republice v letech 2010-2020. Specifická míra nezaměstnanosti obou skupin dosahovala nejvyšších hodnot v letech 2012 a 2013. V následujících letech docházelo k rapidnímu poklesu této míry. Ke zlomu došlo v roce 2020, kdy se opět specifická míra začala zvyšovat.

Obecná míra nezaměstnanosti i specifická míra nezaměstnanosti mladých lidí na území celé České republiky od roku 2010 až do roku 2020 měly klesající tendenci s malými výkyvy. Obecná míra nezaměstnanosti v roce 2020 klesla o 5 % ve srovnání se počátečním rokem 2010. U nezaměstnaných mladých lidí ve věku 15 až 19 let z původních 39,2 % v roce 2010 se nezaměstnanost snížila na 27,6 % v roce 2020, což je pokles o 11,6 %. U věkové skupiny 20 až 24 let nezaměstnanost poklesla z původních hodnot 15,9 na konečnou hodnotu 7,4 v roce 2020, což je přibližně o 8,5 %. Z těchto vysokých hodnot vyplývá, že u mladých lidí dochází k vysoké nezaměstnanosti. K vysoké nezaměstnanosti mladých lidí dochází ve stejných krajích, jenž trpí vysokou obecnou mírou nezaměstnanosti, mezi tyto kraje lze řadit Moravskoslezský a Ústecký kraj. Následující kapitola se zaměřuje na vliv nezaměstnanosti a kriminality v Kraji Vysočina za sledované období 2010 až 2020.

4 ANALÝZA VLIVU NEZAMĚŠTANANOSTI NA KRIMINALITU V KRAJI VYSOČINA

Ve čtvrté kapitole je provedena analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu v celém Kraji Vysočina, i v jednotlivých okresech tohoto kraje, za sledované období 2010 až 2020. V této kapitole je nejprve popsána obecná charakteristika Kraje Vysočina, dále vývoj kriminality a nezaměstnanosti v tomto kraji. K vyjádření vztahu mezi nezaměstnaností a kriminalitou je následně využito korelační analýzy.

4.1 Charakteristika Kraje Vysočina

Kraj Vysočina v rozsahu celé České republiky zaujímá centrální polohu. Celé území tohoto kraje leží v oblasti Českomoravské vrchoviny. Sousedí s krajem Jihočeským, Středočeským, Pardubickým a Jihomoravským. Charakteristické pro tento kraj je členitost území, vyšší nadmořská výška, ale především řídké osídlení, s nímž souvisí v některých případech vyliďňování menších obcí a odchodu mladých a kvalifikovaných obyvatel. Výkonnost ekonomiky kraje zaostává za celorepublikovým průměrem. Podíl kraje na hrubém domácím produktu České republiky se v posledních letech pohybuje kolem 4 %. Průměrná měsíční hrubá mzda v tomto kraji činila 31 181 Kč, v roce 2020. Oproti celorepublikové průměrné měsíční hrubé mzdě, jenž v stejném roce tedy 2020, činila 35 40 Kč, kraj Vysočina zaostává o 4 221 Kč. Rozloha Kraje Vysočina je téměř 6 800 km², díky které je tento kraj řazen mezi regiony s nadprůměrnou velikostí. V roce 2020 žilo na Vysočině přibližně 510 tisíc obyvatel, jedná se tedy třetí nejnižší lidnatost mezi kraji České republiky. Z následující tabulky 7 lze vidět vývoj počtu obyvatel v Kraji Vysočina.

Tabulka 7: Vývoj počtu obyvatel v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020

Roky	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet	514 569	511 937	511 207	510 209	509 475	509 895	508 952	508 916	509 274	509 813	509 895

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2021)

V tabulce 7 je zobrazen vývoj počtu obyvatel v Kraji Vysočina za sledované období 2010 až 2020. Z počátečních hodnot 514 569 osob v roce 2010 klesl počet obyvatel tohoto kraje v roce 2020 o 4 674 osob na konečnou hodnotu 509 895 osob.

Území Kraje Vysočina je administrativně členěno na 5 okresů a z toho 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 26 obvodů pověřených obecních úřadů. Základní samosprávnou jednotkou jsou obce, kterých je v kraji 704. V tomto kraji se nejvíce vyskytují obce s méně než 500 obyvateli. Krajským městem je Jihlava.

Obrázek 2: Rozložení okresů v Kraji Vysočina

Zdroj: převzato z ČSÚ Jihlava (2021)

Na obrázku 2 lze vidět rozmístění okresů v Kraji Vysočina, jedná se o 5 okresů, mezi které řadíme okres Žďár nad Sázavou, Jihlava, Havlíčkův Brod, Pelhřimov a Třebíč. Okres Žďár nad Sázavou hraničí s krajem Pardubickým a Jihomoravským. Naproti tomu okres Jihlava sousedí pouze s krajem Jihočeským. Okres Havlíčkův Brod hraničí s krajem Středočeským a Pardubickým. S krajem Jihočeským a Středočeským sousedí okres Pelhřimov a s okres Třebíč hraničí kraj Jihomoravský a Jihočeský.

4.2 Vývoj kriminality v Kraji Vysočina

Podkapitola se zabývá vývojem celkové kriminality na celém území i v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010 až 2020. Součástí této podkapitoly je vývoj kriminality mladých lidí na celém území kraje Vysočina v letech 2010-2020. Pro analýzu byly

použity vybrané ukazatele tedy počet trestných činů a index kriminality. Všechna využitá data jsou převzata a zpracována z veřejně dostupných statistik Policie ČR.

Tabulka 8: Vývoj celkové kriminality v Kraji Vysočina v letech 2010 až 2020

Roky	Registrovaná kriminality	Objasněná kriminality	Index kriminality
2010	8 678	3 890	168,6
2011	8 613	4 586	168,2
2012	8 543	4 536	166,9
2013	8 761	4 641	171,6
2014	8 107	4 573	158,9
2015	6880	4 103	134,4
2016	5 986	3 683	117,6
2017	5 459	3 342	107,3
2018	5 312	3 152	104,4
2019	5 538	3 470	108,1
2020	4 835	3 103	95,5

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

Vývoj celkové kriminality v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020 je zobrazen v tabulce 8. Je zde znázorněn vývoj počtu registrovaných spáchaných trestných činů, objasněnosti těchto činů a indexu kriminality. Z těchto hodnot vyplývá, že registrovaná kriminalita má klesající tendenci s nepatrnými výkyvy. Nejméně trestných činů bylo evidováno v roce 2020 a naopak nejvíce v roce 2013. Celková kriminalita v kraji se tak snížila z původních 8 678 trestných činů na 4 835 trestných činů v roce 2020. Došlo tedy ke snížení o 3 843 trestných činů. Tabulka také znázorňuje vývoj indexu kriminality na celém území Kraje Vysočina za sledované období 2010 až 2020, který je přepočítán na 10 000 obyvatel. Lze pozorovat, že index kriminality má klesající tendenci s malými odchylkami. Tento index klesl z počátečních 168,57 na 95,51 o 73,06. Nejvyšší index kriminality byl v roce 2013, činil 171,61 naopak nejnižší míra kriminality byla, v roce 2020, která dosahovala 95,51.

Tabulka 9: Vývoj počtu trestných činů v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020

Okresy	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Havlíčkův Brod	1 610	1 606	1 624	1 508	1 540	1 269	1 160	975	988	828	970
Jihlava	1 645	2 136	2 245	2 360	2 183	1 910	1 724	1 466	1 488	1 236	1 325
Pelhřimov	1 329	1 464	1 460	1 463	1 309	1 007	875	931	805	736	803
Třebíč	1 555	1 624	1 633	1 699	1 541	1 437	1 194	1 098	1 074	832	841
Žďár nad Sázavou	1 686	1 783	1 686	1 731	1 335	1 257	1 033	989	957	770	860

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

V tabulce 9 je zobrazen vývoj počtu trestných činů v jednotlivých okresech Kraje Vysočina v letech 2010 až 2020. Lze vidět, že nejvíce trestných činů bylo evidováno v okrese Jihlava, naopak nejméně v okrese Pelhřimov. Nejnížší hodnoty ve všech okresech byly zaznamenány v roce 2019. Nejvíce trestných činů bylo spácháno v roce 2012 v okrese Jihlava, kde počet trestných činů dosáhl 2 245.

Tabulka 10: Vývoj indexu kriminality v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020

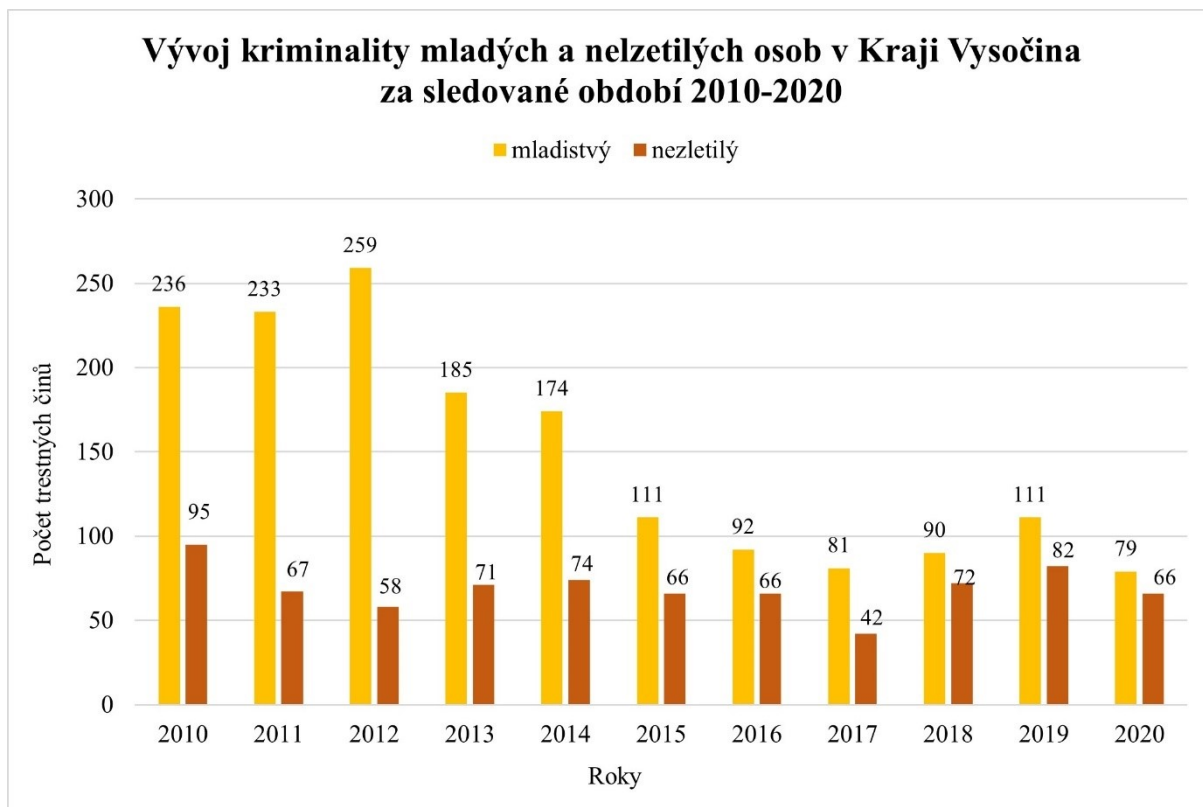
Okresy	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Havlíčkův Brod	172,4	168,9	170,9	158,6	162,0	133,5	122,0	102,6	103,9	87,1	102,9
Jihlava	145,9	190,4	200,0	213,4	197,3	172,7	155,9	132,5	134,5	111,7	121,4
Pelhřimov	181,1	192,9	192,8	192,9	180,9	139,2	120,9	128,7	111,2	101,7	111,1
Třebíč	133,4	143,0	144,7	146,5	132,9	123,9	103,0	94,7	82,6	71,8	82,5
Žďár nad Sázavou	136,7	146,9	136,7	146,7	130,1	106,6	98,3	97,7	81,1	65,3	71,9

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

V tabulce 10 je znázorněn vývoj indexu kriminality v jednotlivých okresech Kraje Vysočiny v letech 2010 až 2020. Nejnížší index kriminality byl zaznamenán v roce 2019 v okrese Žďár nad Sázavou a činil 65,3 naopak nejvyšší byl v roce 2012 v okrese Jihlava a dosahoval rovných 200.

4.2.1 Vývoj kriminality mladých lidí v Kraji Vysočina

V následující části kapitoly je popsán vývoj kriminality mladých lidí a nezletilých dětí na celém území Kraje Vysočina za sledované období od roku 2010 až do roku 2020. Využity jsou absolutní hodnoty neboli počet trestných činů. Data pro analýzu vývoje kriminality v kraji jsou převzata a zpracována z veřejně dostupných statistik Policie ČR.

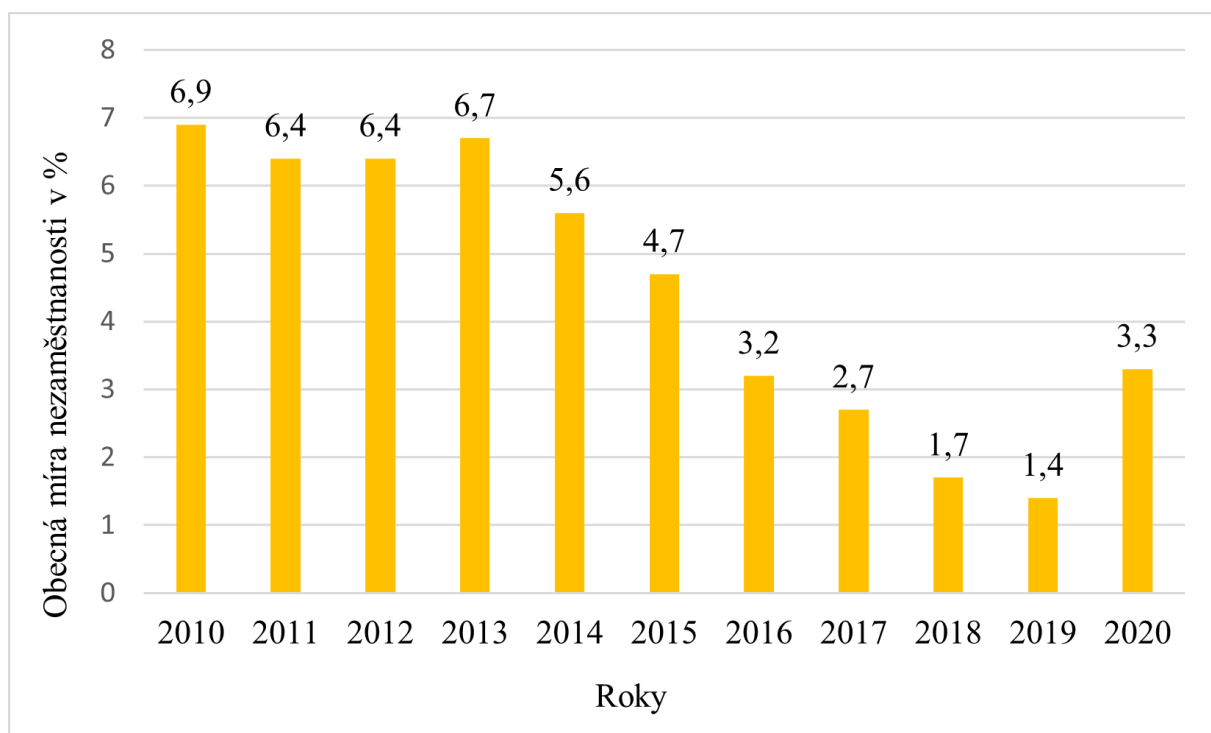
Graf 7: Vývoj kriminality mladých lidí a nezletilých osob v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR (2021)

V grafu 7 je zobrazen počet trestných činů mladých lidí a nezletilých osob v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020 v absolutních číslech. Lze tedy pozorovat, že počet trestných činů mladých lidí rapidně vzrostl v roce 2012. V následujících letech docházelo ke klesající tendenci s nepatrnými nárůstovými výkyvy kriminality mladých lidí. V roce 2020 bylo evidováno pouhých 79 trestných činů, což bylo nejméně za posledních deset let. Nejvyšší počet trestných činů spáchaných nezletilými osobami byl zaznamenán v roce 2010, naopak nejméně trestných činů spáchaných nezletilými osobami bylo evidováno v roce 2017.

4.3 Vývoj nezaměstnanosti v Kraji Vysočina

Následující podkapitola se zabývá vývojem obecné míry nezaměstnanosti na celém území i v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010 až 2020. Součástí této kapitoly je taktéž vývoj specifické míry nezaměstnanosti mladých lidí v Kraji Vysočina v letech 2010-2020. Všechna využitá data jsou převzata a zpracována z veřejně dostupných dat Českého statistického úřadu.

Graf 8: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v Kraji Vysočina v letech 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2021)

V grafu 8 je zobrazen vývoj obecné míry nezaměstnanosti na celém území Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020. V roce 2010 obecná míra nezaměstnanosti dosahovala nejvyšší hodnoty za posledních deset let a to 6,9 %, poté nezaměstnanost klesala až do roku 2013 kdy opět rapidně vzrostla na 6,7. V následujících letech nezaměstnanost klesala a v roce 2019 tak dosáhla nejnižší hodnoty 1,4 %. Naopak v nadcházejícím a konečném sledovaném roce opět obecná míra nezaměstnanosti stoupla na 3,3 %. Ve srovnání s počátečním rokem i přesto nezaměstnanost klesla o 3,6 %.

Tabulka 11: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020

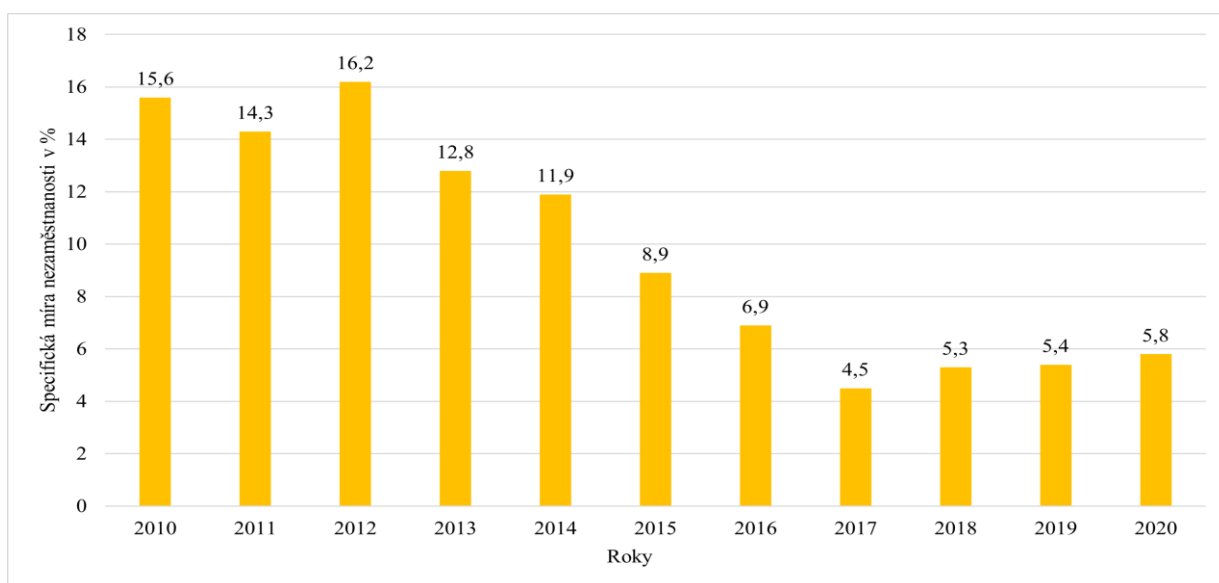
Okresy	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Havlíčkův Brod	10,2	8,9	10,1	7,3	6,7	5,2	4,7	3,2	2,4	2,5	2,9
Jihlava	9,6	8,3	9,2	7,4	7,0	5,2	4,6	3,5	3,1	2,7	3,3
Pelhřimov	7,8	6,0	6,7	5,6	5,0	3,7	3,3	2,2	1,7	1,5	2,1
Třebíč	13,8	12,6	13,4	10,5	9,6	7,2	6,8	4,9	3,8	3,6	4,2
Žďár nad Sázavou	11,1	10,4	10,6	8,4	7,5	5,9	5,6	4,5	3,5	3,3	3,5
Celková	6,9	6,4	6,4	6,7	5,6	4,7	3,2	2,7	1,7	1,4	3,3

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2021)

V tabulce 11 je znázorněn vývoj obecné míry nezaměstnanosti v jednotlivých okresech Kraje Vysočina v letech 2010 až 2020. Z této tabulky je patrné, že nejvyšší míra obecné nezaměstnanosti byla v roce 2010 v okrese Žďár nad Sázavou a dosahovala 11,1 %. Naopak nejnižší hodnota obecné míry nezaměstnanosti byla zaznamenána v roce 2019 v okrese Pelhřimov, která činila 1,5 %.

4.3.1 Vývoj nezaměstnanosti mladých lidí v Kraji Vysočina

V nadcházející části je popsán vývoj specifické míry nezaměstnanosti mladých lidí na celém území Kraje Vysočina za sledované období od roku 2010 až do roku 2020. Data pro analýzu vývoje nezaměstnanosti mladých lidí v kraji jsou převzata a zpracována z veřejně dostupných statistik Českého statistického úřadu.

Graf 9: Vývoj specifické míry nezaměstnanosti mladých lidí v Kraji Vysočina v letech 2010-2020

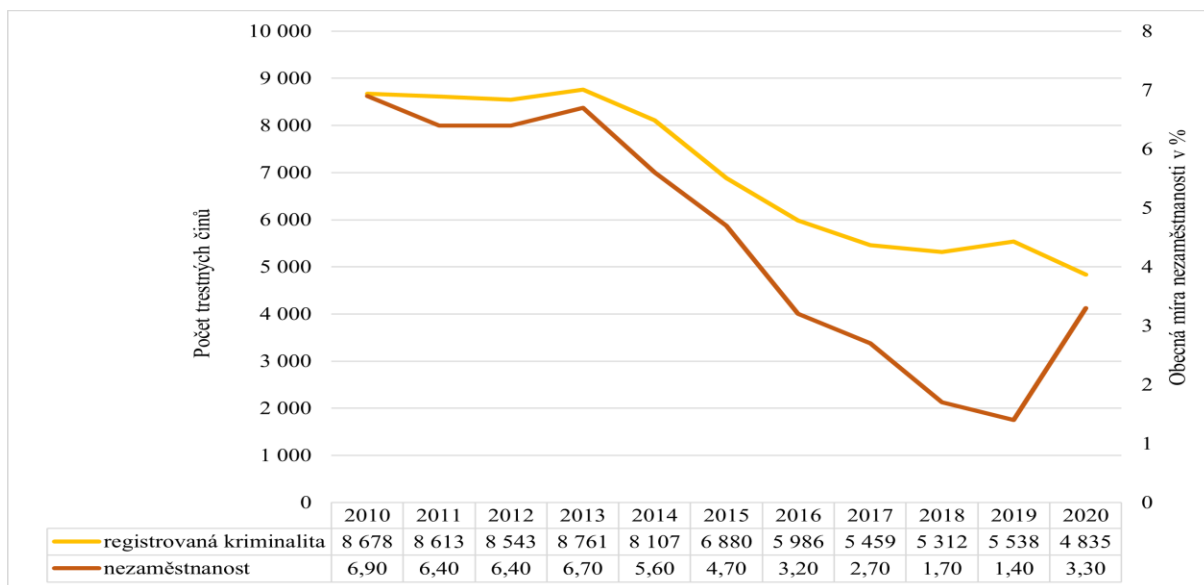
Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2021)

V grafu 9 je zaznamenán vývoj specifické míry nezaměstnanosti mladých lidí v Kraji Vysočina za sledované období 2010 až 2020. Z tohoto grafu lze pozorovat, že specifická míra nezaměstnanosti v počátečním roce dosahovala vysokých hodnot, avšak nejvyšší hodnotu dosáhla až v roce 2012, jenž činila 16,2 %. V následujících letech nezaměstnanost mladých klesala, a to až do roku 2017, kdy specifická míra dosáhla nejnižší hodnoty za posledních deset let. Poté specifická míra nezaměstnanosti stoupala až do konečného sledovaného roku. V roce 2020 nezaměstnanost mladých činila 5,8 %, což v porovnání s počátečním rokem je pokles o 9,8 %.

4.4 Vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v Kraji Vysočina

V této podkapitole je provedena analýza vztahu mezi celkovou kriminalitou a celkovou nezaměstnaností, ale také i mezi kriminalitou mladých lidí a nezaměstnaností mladých lidí v Kraji Vysočina za sledované období 2010 až 2020. Analyzován je také vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v jednotlivých okresech Kraje Vysočina. Výsledek je následně graficky zpracován a okomentován v tabulce 12. Všechna potřebná data jsou převzata a zpracována z veřejně dostupných statistik Policie České republiky a Českého statistického úřadu.

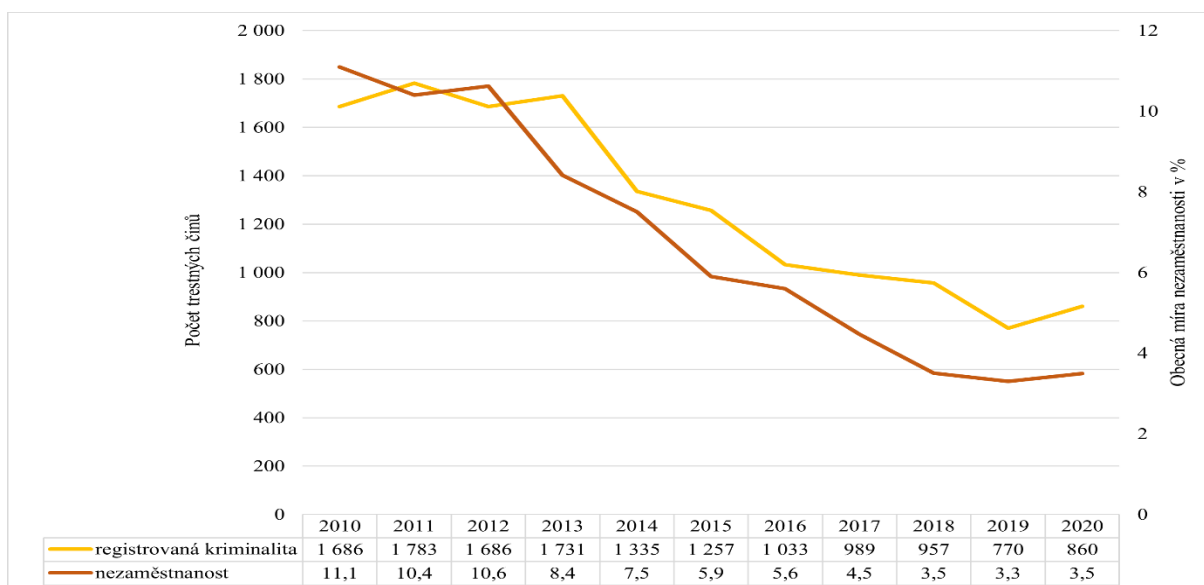
K posouzení vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu je použita v této práci korelační analýza. Tato analýza znázorňuje statistickou závislost dvou kvantitativních veličin. Analýza tedy měří vzájemný vztah dvou proměnných. Tato závislost je zjištěna pomocí korelačního koeficientu. Korelační koeficient může nabývat hodnot -1 a 1. V případě, že korelační koeficient se rovná 0, pak není žádná statisticky zjištělná lineární závislost, tento vztah je označován tedy za nezávislý či nekorelační. Pokud hodnota korelačního koeficientu je -1, dochází mezi proměnnými k nepřímé závislosti. V opačném případě, zdali hodnota koeficientu se rovná 1, jedná se o přímou závislost. Čím vyšší hodnota korelačního koeficientu a čím více se blíží k jedné, vztah mezi proměnnými je vyšší. K výpočtům korelačních koeficientů v této práci byl použit program Microsoft Excel 2019 (Hindls a kol., 2007).

Graf 10: Vztah mezi registrovanou kriminalitou a obecnou mírou nezaměstnanosti v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ a Policie ČR (2021)

V grafu 10 je znázorněn vztah mezi registrovanou kriminalitou a obecnou mírou nezaměstnanosti na celém území Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020. Z korelační analýzy byl zjištěn korelační koeficient 0,94, který představuje lineární závislost vysokou přímou. Díky tomu koeficientu je tedy potvrzen vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v Kraji Vysočina v letech 2010 až 2020.

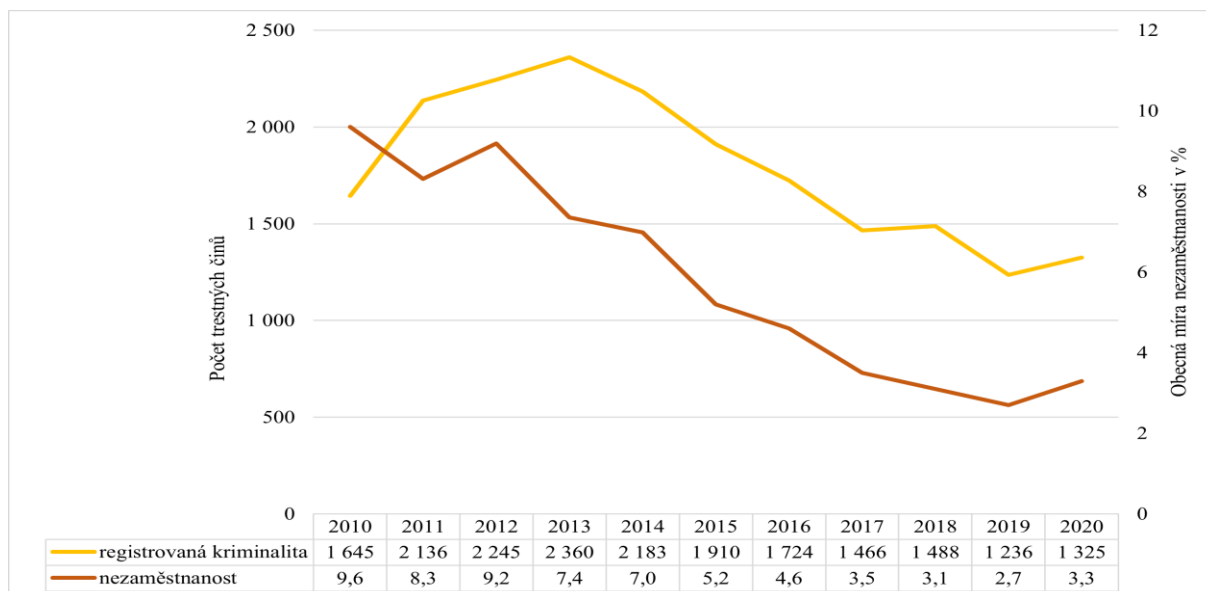

Graf 11: Vztah mezi registrovanou a obecnou mírou nezaměstnanosti v okrese Žďár nad Sázavou za sledované období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ a Policie ČR (2021)

V grafu 11 je zobrazen vztah mezi registrovanou kriminalitou a obecnou mírou nezaměstnanosti v okrese Žďár nad Sázavou v letech 2010 až 2020. Hodnota korelačního koeficientu dosahovala 0,96, což opět představuje mezi proměnnými lineární závislost vysokou přímou.

Graf 12: Vztah mezi registrovanou a obecnou mírou nezaměstnanosti v okrese Jihlava za sledované období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ a Police ČR (2021)

V grafu 12 je znázorněn vztah mezi registrovanou kriminalitou a obecnou mírou nezaměstnanosti v okrese Jihlava v letech 2010 až 2020. Hodnota korelačního koeficientu dosahovala 0,75, která představuje mezi proměnnými lineární závislost vysokou přímou.

Tabulka 12: Shrnutí výsledků korelační analýzy za sledované období 2010-2020

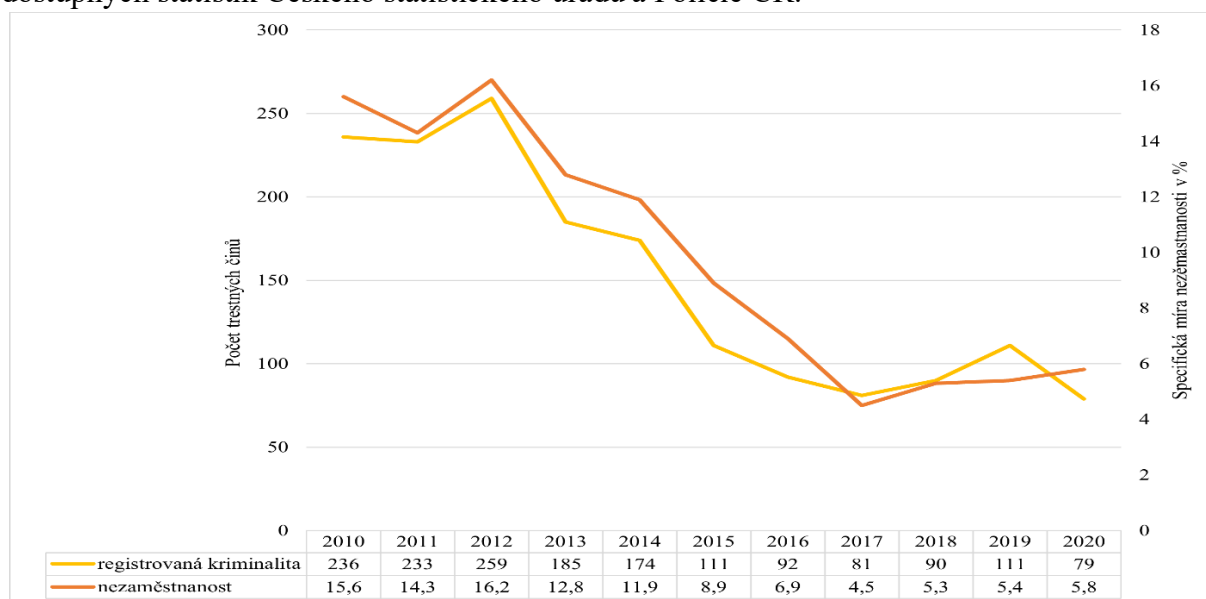
Okresy	Vztah mezi registrovanou kriminalitou a obecnou mírou nezaměstnanosti		Vztah mezi indexem kriminality a obecnou mírou nezaměstnanosti	
	Korelační koeficient	Lineární závislost	Korelační koeficient	Lineární závislost
Havlíčkův Brod	0,9589158	vysoká přímá	0,9626104	vysoká přímá
Jihlava	0,7522701	vysoká přímá	0,7309552	vysoká přímá
Pelhřimov	0,9201253	vysoká přímá	0,9261635	vysoká přímá
Třebíč	0,9022762	vysoká přímá	0,9236208	vysoká přímá
Žďár nad Sázavou	0,9591327	vysoká přímá	0,9304287	vysoká přímá
Kraj Vysočina	0,9438488	vysoká přímá	0,9450627	vysoká přímá

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ a Policie ČR (2021)

V tabulce 12 jsou shrnuty výsledky korelační analýzy ve všech okresech Kraje Vysočina. Byl analyzován jak vztah mezi registrovanou kriminalitou a obecnou mírou nezaměstnanosti tak i vztah mezi indexem kriminality a obecnou mírou nezaměstnanosti. Ve všech okresech i v celém kraji byla prokázána lineární závislost vysoká přímá. V Kraji Vysočina a jednotlivých okresech lze proto předpokládat, že existuje vztah mezi nezaměstnaností a kriminalitou. Grafické znázornění výsledků korelační analýzy vztahů mezi nezaměstnaností a kriminalitou v ostatních okresech Kraje Vysočina mezi lety 2010 až 2020 jsou součástí přílohy A.

4.4.1 Analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu u mladých lidí v Kraji Vysočina

V této části je provedena analýza vlivu nezaměstnanosti a kriminality mladých lidí na celém území kraje Vysočina za sledované období 2010 až 2020. Opět pro zjištění tohoto vztahu byla použita korelační analýza. Veškerá potřebná data byla převzata a zpracována z veřejně dostupných statistik Českého statistického úřadu a Policie ČR.

Graf 13: Vztah mezi registrovanou kriminalitou a specifickou mírou nezaměstnanosti mladých lidí v Kraji Vysočina za sledované období 2010-2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ a Policie ČR (2021)

V grafu 13 je zobrazen vztah mezi počtem registrovaných trestných činů a specifickou mírou nezaměstnanosti mladých lidí na celém území Kraje Vysočina za sledované období 2010 až 2020. Z tohoto vztahu byl zjištěn korelační koeficient, jenž dosahoval 0,97, který v tomto případě potvrzuje lineární závislost mezi proměnnými. Tato závislost je označena za vysokou přímou. Na základě toho se tak tedy projevil vliv nezaměstnanosti na kriminality u mladých lidí v Kraji Vysočina.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala vlivem nezaměstnanosti na kriminalitu v České republice. Nezaměstnanost a kriminalita jsou vnímány jako jedny z nejzávažnějších sociálně patologických jevů, které mohou negativním způsobem ovlivňovat život jedince, a to nejen z ekonomického hlediska, ale i z psychologického. Všeobecně je nezaměstnanost považována za jeden z nejdůležitějších faktorů, jenž mohou v praxi ovlivnit jedince k páčání trestné činnosti.

Hlavním cílem práce bylo zjistit vztah mezi nezaměstnaností a kriminalitou. Předpokladem tohoto vztahu je, že pokud se bude zvyšovat míra nezaměstnanosti, bude také docházet k zvyšování míry kriminality. Cílem v tomto případě bylo potvrzení či popřípadě vyvrácení vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu. Pro zkoumání vztahu mezi kriminalitou a nezaměstnaností v Kraji Vysočina byla využita korelační analýza. V rámci celého území Kraje Vysočina byla zjištěna vysoká přímá lineární závislost 0,95 mezi sledovanými proměnnými. Z čehož vyplývá, že čím více se zvyšovala obecná míra nezaměstnanosti, tím více se zvyšoval počet registrovaných trestných činů v kraji. Ve všech okresech Kraje Vysočina byla zjištěna vysoká přímá lineární závislost. U skupiny mladých lidí v Kraji Vysočina, byla také stanovena vysoká lineární závislost 0,97. Z výsledků analýz je zřejmé, že mezi jednotlivými okresy Kraje Vysočina docházelo k shodným výsledkům lineární závislosti. Lze tedy potvrdit vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v Kraji Vysočina za sledované období 2010 až 2020, toto tvrzení platí i pro skupinu mladých lidí.

Tato práce je strukturálně rozdělena do čtyř kapitol. První dvě kapitoly byly věnovány teoretickému vymezení dané problematiky. Součástí těchto kapitol byla charakteristika kriminality a definice nezaměstnanosti. Další dvě kapitoly byly věnovány stanoveným cílům práce. Ve třetí kapitole byl analyzován vývoj kriminality a nezaměstnanosti v České republice za období 2010 až 2020. Tato analýza se zaměřovala taktéž na skupinu mladých lidí. V rámci této kapitoly byl zobrazen vývoj vybraných ukazatelů kriminality a nezaměstnanosti v jednotlivých krajích České republiky v letech 2010 až 2020. K této analýze byla využita data z veřejně dostupných statistik Policie ČR, Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí. V závěrečné kapitole práce byla provedena analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu v Kraji Vysočina za sledované období 2010 až 2020. Tato analýza se také zaměřovala na skupinu mladých lidí. Součástí této kapitoly bylo zobrazení vývoje vybraných ukazatelů nezaměstnanosti a kriminality v jednotlivých okresech Kraje Vysočina.

POUŽITÁ LITERATURA

Knižní zdroje:

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty, sv. 26. ISBN 80-86429-16-4.

BROŽOVÁ, Dagmar, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. 5., aktualizované vydání. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1880-0.

BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z moderní ekonomie trhů práce*. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-719-4.

FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-521-0

GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-8086946-43-6.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 5. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-006-5.

KAISER, Günther. *Kriminologie: úvod do základů*. Praha: C.H. Beck, 1994. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-002-8.

KLÍMA, Jan. *Makroekonomie*. Praha: Alfa Publishing, 2006. Ekonomie studium. ISBN 80-86851-27-3.

KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901424-9-4.

MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminalita mládeže v podmínkách současné české společnosti*. Policejní akademie České republiky v Praze, 2018. ISBN 978-80-7251-483-0.

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-825-8.

MORAVCOVÁ, Eva, Zuzana PODANÁ a Jiří BURIÁNEK. *Delikvence mládeže: trendy a souvislosti*. Praha: Triton, 2015. ISBN 978-80-7387-860-3.

NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5.

SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie: 18. vydání*. Přeložil Martin GREGOR. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-389-6.

ŠMAJSOVÁ BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS a Zdeněk BOLELOUCKÝ. *Nezaměstnanost*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4282-3.

TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-746-7.

VESELÁ, Jana. *Některé problémy mládeže na začátku nového tisíciletí*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. ISBN 80-7194-558-7.

ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-05-5.

Ostatní zdroje:

Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Copyright © 2021 Český statistický úřad [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xj/okresy>

Charakteristika kraje | ČSÚ v Jihlavě. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Copyright © 2021 Český statistický úřad [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_kraje

Kriminalita klesla o více než 16 procent! - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2021 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kriminalita-klesla-o-vice-nez-16.aspx>

Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Copyright © 2021 ČSÚ, [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obecna_mira_nezamestnanosti_v_cr_a_krajich

Okresy | Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Copyright © 2021 ČSÚ, [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11268/17844658/0.84_OpenElement&FieldElementFormat.gif/a3bf7f9a-e285-45c2-a5b9-55a7c1e07ce5

Oběť trestného činu a poškozený v trestním řízení - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2020 Policie ČR, všechna práva [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obet-trestneho-cinu-a-poskozeny-v-trestnim-rizeni.aspx>

Prevence kriminality - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Statistické přehledy kriminality za rok 2020 - Policie České republiky. Úvodní strana - Policie České republiky [online]. Copyright © 2021 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>

Veřejná databáze ČSÚ. Specifické míry nezaměstnanosti [online]. Copyright © 2021 Český statistický úřad [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=ZAM07&sp=A&pvokc=&katalog=30853&z=T>

Upozornění na změnu metodiky. Průvodce [online]. Copyright © 2020 Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/upozorneni-na-zmenu-metodiky>

Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - Metodika | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Copyright © 2021 Český statistický úřad [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsps

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2013 - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2013.aspx>

40/2009 Sb. Trestní zákoník. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

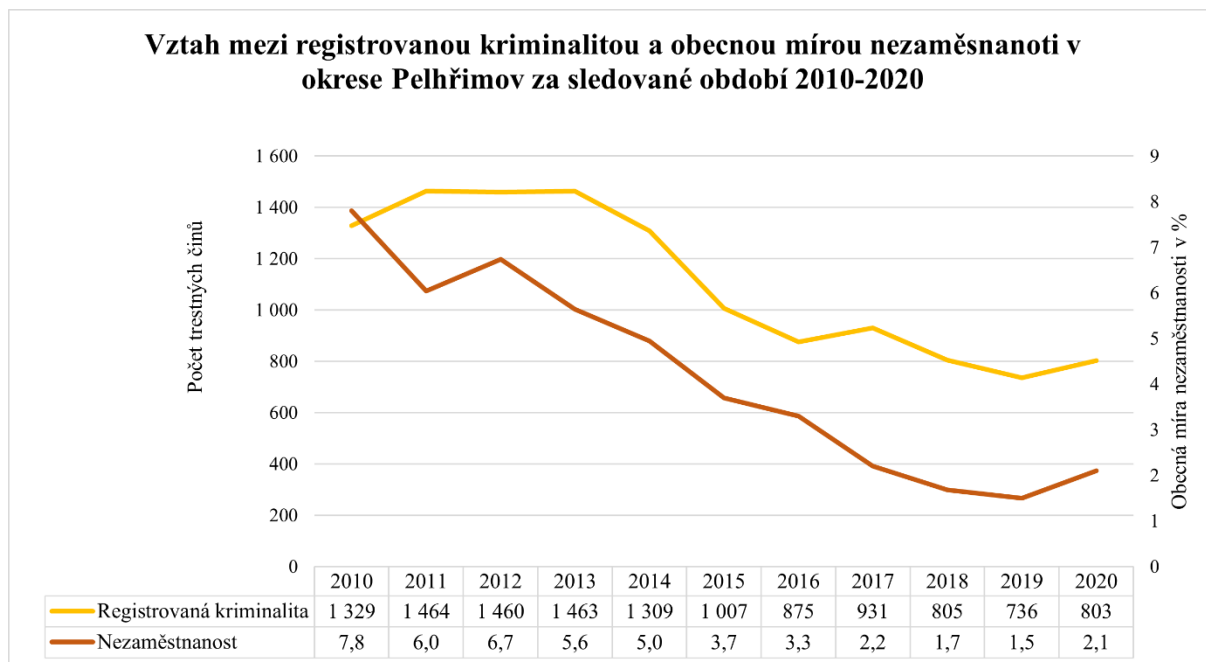
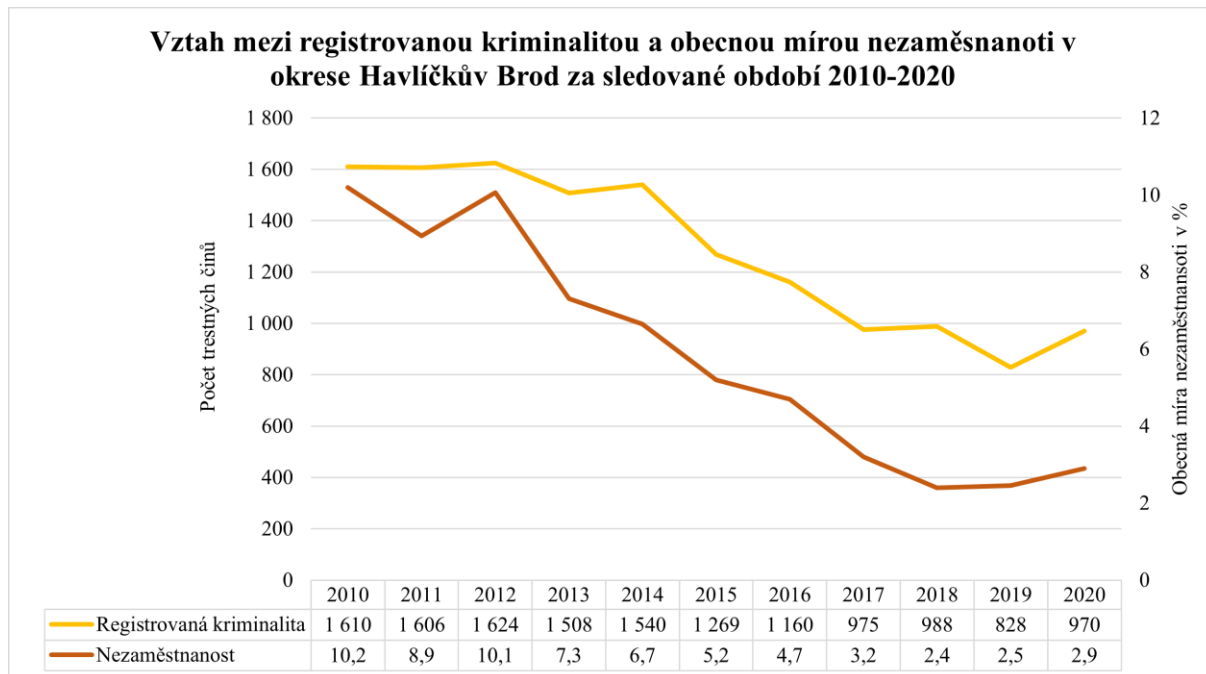
250/2016 Sb. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>

SEZNAM PŘÍLOH

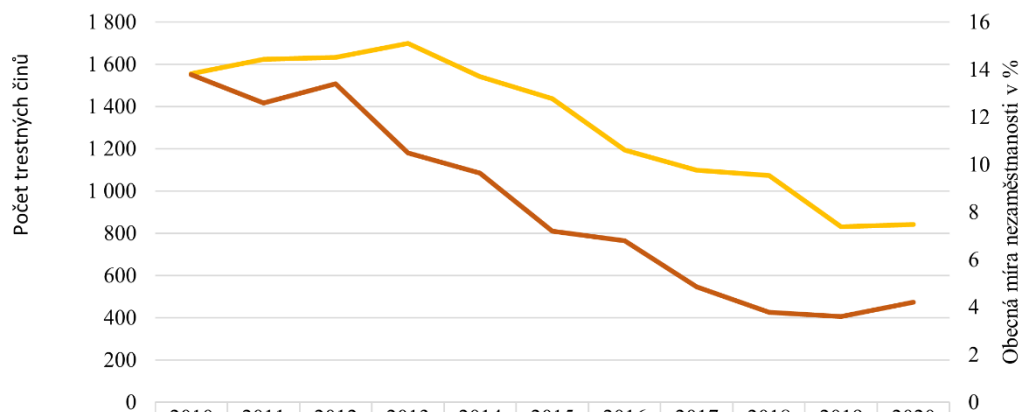
Příloha A – Analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu v jednotlivých okresech Kraje Vysočina za sledované období 2010 až 2020

**PŘÍLOHA A – Vliv nezaměstnanosti na kriminalitu v jednotlivých okresech
Kraje Vysočina za sledované období 2010-2020
Analýza vlivu nezaměstnanosti na kriminalitu**

**Vztah mezi registrovanou kriminalitou a obecnou mírou nezaměstnanosti
v okrese Třebíč za sledované období 2010-2020**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
— Registrovaná kriminalita	1 555	1 624	1 633	1 699	1 541	1 437	1 194	1 098	1 074	832	841
— Nezaměstnanost	13,8	12,6	13,4	10,5	9,6	7,2	6,8	4,9	3,8	3,6	4,2